

Dopady opatření proti šíření epidemie COVID na příjezdový cestovní ruch ve vybraných zemích regionu jižní Evropy

Bakalářská práce

Studijní program:

B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vztahy

Studijní obor:

Cestovní ruch

Autor práce:

Dominika Benešová

Vedoucí práce:

Ing. Jana Šímanová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Zadání bakalářské práce

Dopady opatření proti šíření epidemie COVID na příjezdový cestovní ruch ve vybraných zemích regionu jižní Evropy

Jméno a příjmení: **Dominika Benešová**
Osobní číslo: E19000430
Studijní program: B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vztahy
Specializace: Cestovní ruch
Zadávací katedra: Katedra ekonomie
Akademický rok: **2021/2022**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Vymezení a charakteristika zájmového území.
3. Analýza stavu před a po zavedení opatření proti šíření pandemie COVID-19 v zemích jižní Evropy.
4. Komparativní hodnocení dopadů na ekonomiku vybraných zemí jižní Evropy.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- ASSAF, Albert a Raffaele SCUDERI, 2020. COVID-19 and the recovery of the tourism industry. *Tourism Economics*, **26**(5): 731-733. ISSN 2044-0375.
- DVOŘÁKOVÁ, Klára a Alice FRÝBOVÁ, 2020. *Lex voucher. Zákon o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru na odvětví cestovního ruchu*. Praha: C. H. Beck, s. r. o. ISBN 978-80-7400-792-7.
- HAMARNEHOVÁ, Iveta, 2014. *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha: UJAK Praha. ISBN 978-80-7452-040-2.
- OECD, 2021. *The Organisation for Economic Co-operation and Development* [online]. Paris, France: OECD. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/>
- STATISTA, 2021. *The Statistics Portal* [online]. Hamburg, Germany: Statista. [cit.2021-09-30]. Dostupné z <https://www.statista.com/>
- ŠAMBRONSKÁ, Kristína, 2020. Podpora turizmu vo vybraných krajinách vzhľadom na pandémiu COVID-19. *Mladá veda*, **8**(1): 222-230. ISSN 1339-3189
- WTO, 2020. *UNWTO Briefing Note – Tourism and COVID-19, Issue 2. Tourism in SIDS – the challenge of sustaining livelihoods in times of COVID-19* [online]. Madrid: World Tourism Organization [cit. 2021-09-30]. ISBN 978-92-844-2191-6. Dostupné z: <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284421916>
- PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>

Konzultant: Ing. Lenka Červová, Ph.D., odborný asistent na katedře marketingu a obchodu
Ekonomické fakulty TUL

Vedoucí práce:

Ing. Jana Šimanová, Ph.D.
Katedra ekonomie

Datum zadání práce:

1. listopadu 2021

Předpokládaný termín odevzdání:

31. srpna 2023

L.S.

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

28. dubna 2022

Dominika Benešová

Anotace

Bakalářská práce *Dopady opatření proti šíření epidemie COVID na příjezdový cestovní ruch ve vybraných zemích regionu jižní Evropy* je zaměřena na porovnání dvou vybraných zemí jižní Evropy a porovnání statistických dat z roku 2020 s daty z předchozích let. Cílem této bakalářské práce je, na základě dostupných statistických dat z mezinárodního cestovního ruchu zjistit, kterou ze dvou vybraných zemí ovlivnila pandemie COVID-19 nejvíce a z jakého důvodu. V teoretické části bakalářské práce jsou vysvětleny základní pojmy z mezinárodního cestovního ruchu, charakterizovány hlavní formy cestovního ruchu a protipandemických opatření. Další část teoretické práce se věnuje rešerši zdrojů statistických dat mezinárodního cestovního ruchu, významu cestovního ruchu pro světovou ekonomiku a charakteristice cestovního ruchu ve vybraných zemích. Praktická část bakalářské práce je zaměřena na komparativní hodnocení dopadů protipandemických opatření ve vybraných státech regionu jižní Evropy. Na základě statistických dat je zhodnocen kreditní účet vybraných států, který je rozdělen na služební a soukromé cesty a na základě porovnání je určen procentuální rozdíl mezi lety 2019 a 2020.

Klíčová slova

jižní Evropa, kreditní účet, pandemie Covid-19, příjezdový cestovní ruch

Annotation

The bachelor thesis *Impacts of Measures Against the Spread of the COVID-19 pandemic on Incoming Tourism in Selected Countries in Southern Europe Region* is focused on the comparison of two selected countries and the comparison of statistical data from 2020 with data from previous years. The aim of this bachelor thesis, based on available statistical data from international tourism, is to find out which of the selected countries was affected by the COVID-19 pandemic the most and for what reason. The theoretical part of the bachelor thesis explains the basic concepts of international tourism, characterizes the main forms of tourism and anti-pandemic measures. Another portion of theoretical part is devoted to a search of sources of statistical data in international tourism, the importance of tourism for the world economy and the characteristics of tourism in selected countries. The practical part of the bachelor thesis is focused on a comparative assessment of the impacts of anti-pandemic measures in selected countries in the region of southern Europe. Based on statistical data, the credit account of selected countries is evaluated, which is divided into business and personal travel, and the percentage difference between 2019 and 2020.

Key Words

Covid-19 pandemic, credit account, incoming tourism, Southern Europe

Poděkování

Ráda bych chtěla tímto poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Ing. Janě Šimanové, Ph.D. za skvělé a odborné vedení, cenné a inspirativní rady a vstřícnost při zpracování této bakalářské práce. Mé poděkování také patří mé rodině a přátelům, kteří mě při psaní této práce vždy dokázali psychicky podpořit.

Obsah

Seznam zkratk.....	12
Seznam tabulek.....	13
Seznam obrázků.....	14
Úvod.....	15
1. Mezinárodní cestovní ruch a protipandemická opatření.....	17
1.1 Vysvětlení základních pojmů v mezinárodním cestovním ruchu.....	17
1.2 Formy cestovního ruchu.....	18
1.3 Protipandemická opatření s přímým dopadem na mezinárodní cestovní ruch.....	20
2. Rešerše zdrojů statistických dat mezinárodního cestovního ruchu.....	22
3. Význam cestovního ruchu pro světovou ekonomiku.....	24
4. Charakteristika vybraných států regionu jižní Evropy z pohledu mezinárodního cestovního ruchu.....	27
4.1 Řecko.....	27
4.1.1 Vývoj protipandemických opatření v Řecku v roce 2020.....	29
4.2 Španělsko.....	31
4.2.1 Vývoj protipandemických opatření ve Španělsku v roce 2020.....	32
5. Komparativní hodnocení dlouhodobějších vývojových trendů a dopadu protipandemických opatření.....	34
5.1 Trendy a dopady v ukazateli příspěvek CR k HDP.....	35
5.2 Trendy a dopad v ukazateli počet mezinárodních příjezdů.....	37
5.3 Dopad na světové příjmy z cestovního ruchu z pohledu platební bilance.....	40
5.3.1 Příjezdový cestovní ruch – služební cesty.....	43
5.3.2 Příjezdový cestovní ruch – soukromé cesty.....	45
6. Přehledné zhodnocení výsledků.....	47
Závěr.....	49
Seznam použité literatury.....	52

Seznam zkratk

GDP	Hrubý domácí produkt
MMF	Mezinárodní měnový fond
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
p. b.	Procentní bod
TUL	Technická univerzita v Liberci
UNWTO	Světová organizace cestovního ruchu
USD	Americký dolar
WTTC	Světová rada cestování a cestovního ruchu

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet obyvatel a rozloha daných zemí	38
Tabulka 2: Přehledné zhodnocení výsledků	47

Seznam obrázků

Obrázek 1: Celkový příspěvek cestovního ruchu k celosvětovému HDP	24
Obrázek 2: Počet mezinárodních turistických příjezdů po celém světě	25
Obrázek 3: Mapa Řecka	28
Obrázek 4: Mapa Španělska	31
Obrázek 5: Celkový příspěvek cestování a cestovního ruchu k HDP v Řecku.....	35
Obrázek 6: Celkový příspěvek cestovního ruchu k HDP ve Španělsku	36
Obrázek 7: Počet příjezdů do Řecka	37
Obrázek 8: Počet příjezdů do Španělska	38
Obrázek 9: Přepočtené mezinárodní příjezdy na jednoho obyvatele	39
Obrázek 10: Kreditní účet cestování	41
Obrázek 11: Propad světových příjmů z příjezdového CR	42
Obrázek 12: Kreditní účet cestování – služební cesty	43
Obrázek 13: Propad světových příjmů z příjezdového CR – služební cesty	44
Obrázek 14: Kreditní účet cestování – soukromé cesty	45
Obrázek 15: Propad světových příjmů z příjezdového CR – soukromé cesty	46

Úvod

Tématem této bakalářské práce jsou *dopady opatření pandemie Covid-19 na příjezdový cestovní ruch ve vybraných zemích jižní Evropy*, konkrétně v nejnavštěvovanějších zemích jižní Evropy, a to v Řecku a Španělsku. Toto téma jsem si vybrala, jelikož je velice úzce spjaté s oborem, který studuji. Téma cestovní ruch a Covid-19 v roce 2020 bylo velice diskutované a projednávané, ale zároveň se šířilo i mnoho nejasných informací a dezinformací.

Cílem mé bakalářské práce je zhodnotit dopady pandemie zejména na příjezdový cestovní ruch ve vybraných státech jižní Evropy, a to na základě zdrojů statistických dat mezinárodního cestovního ruchu, kde vyhledávám konkrétní statistická data, která souvisí s příjezdovým cestovním ruchem vybraných zemí a jeho ovlivnění pandemií Covid-19. Vyhodnocení statistických dat je na základě porovnání konkrétních dat vybraných států jižní Evropy.

Teoretická část bakalářské práce popisuje mezinárodní cestovní ruch a vysvětluje základní pojmy, které do tématu mezinárodního cestovního ruchu patří. V první kapitole je vysvětlen pojem mezinárodní cestovní ruch a pojmy, které jsou s mezinárodním cestovním ruchem spojeny. Jsou zde popsány hlavní formy cestovního ruchu a také protipandemická opatření, která byla během pandemie Covid-19 zaváděna z důvodu snahy omezení šíření nemoci.

Druhá kapitola se věnuje rešerši zdrojů statistických dat mezinárodního cestovního ruchu, ze kterých byla čerpána data do této práce, a jejich detailnímu popsání. Mezi nejznámější statistické zdroje pro mezinárodní cestovní ruch patří například Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO), Světová rada cestování a cestovního ruchu (WTTC), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) nebo Mezinárodní měnový fond.

Třetí kapitola se věnuje významu cestovního ruchu pro světovou ekonomiku a věnuje se vývojovým trendům a posouzení významu odvětví cestovního ruchu ve světě. Nejvíce se věnuje porovnání objemu světového obchodu, světového HDP a počtu mezinárodních turistických příjezdů. Cílem této kapitoly je zhodnotit trendy ve světovém cestovním ruchu během pandemie Covid-19.

Čtvrtá kapitola charakterizuje cestovní ruch vybraných států jižní Evropy. Konkrétně se zabývá počtem mezinárodních příjezdů, vývojem protipandemických opatření, popisuje formu cestovního ruchu a oblíbené destinace vybraných zemí.

Pátá a poslední kapitola se věnuje komparativnímu hodnocení dopadů protipandemických opatření na vybrané státy v regionu jižní Evropy, kde se soustřeďuje na tři ukazatele, a to na celkový příspěvek cestování a cestovního ruchu k HDP, počet mezinárodních příjezdů a vývoj platební bilance a její kreditní části v segmentu služeb cestovního ruchu, v členění na služební a soukromé cesty.

1. Mezinárodní cestovní ruch a protipandemická opatření

Tato kapitola se věnuje obecně mezinárodnímu cestovnímu ruchu. Definuje základní pojmy jako například cestovní ruch, mezinárodní cestovní ruch, satelitní účet cestovního ruchu, výjezdový a příjezdový cestovní ruch a další. Dále jsou v kapitole rozebrány hlavní formy cestovního ruchu a jsou zde uvedeny základní parametry protipandemických opatření, které významně zasáhly odvětví mezinárodního cestovního ruchu.

1.1 Vysvětlení základních pojmů v mezinárodním cestovním ruchu

Tato podkapitola se věnuje vysvětlení několika základních pojmů, které se v této práci vyskytují.

Cestovní ruch neboli **turismus**, je činnost osob, které cestují na přechodnou dobu na místo, ve kterém se mimo běžný život nevyskytují, na dobu kratší, než je stanoveno. V domácím cestovním ruchu je tato doma určená do 6 měsíců, v mezinárodním cestovním ruchu je určená na 1 rok. Účelem této cesty není vykonávání výdělečné činnosti. Při mezinárodním cestovním ruchu dochází k překročení hranic národního státu (Palatková, 2011).

Mezinárodní cestovní ruch je podle Vlasty Malé: „nejširším pojmem z hlediska územní realizace cestovního ruchu. Zahrnuje pohyby účastníků cestovního ruchu mezi státy, bez konkrétního teritoriálního určení. Jde o zahraniční cestovní ruch více států či regionů“ (Malá, 2002, s. 58).

Průmysl cestovního ruchu je soubor přímých podnikatelských aktivit a hmotných podmínek cestovního ruchu. Mezi ně patří souhrn ubytovacích a stravovacích služeb, funkce cestovních kanceláří, agentur a doprovodných služeb mezi které patří například průvodcovské, animační nebo finanční služby. (Rygllová, Burian, Vajčnerová, 2011.)

Návštěvníci v mezinárodním cestovním ruchu jsou osoby, které cestují do jiné země, než ve které mají trvalé bydliště, pouze na dobu, která nepřekračuje jeden rok a její účel nesmí být vykonávání výdělečné činnosti. (Palatková, 2011.)

Výjezdový cestovní ruch je návštěva a pobyt návštěvníků mimo ekonomické území sledované země. Spotřebou výjezdového cestovního ruchu rozumíme spotřebu domácích návštěvníků mimo ekonomické území. Mezi výjezdový cestovní ruch se nezahrnují výrobky zakoupené na cestu nebo při cestě ve vlastní zemi. (ČSÚ, 2021.)

Příjezdový cestovní ruch je návštěva a pobyt návštěvníků na ekonomickém území sledované země. Spotřebou příjezdového cestovního ruchu rozumíme celkový objem prostředků vydaných na cestovní ruch návštěvníků, který plyne do navštívené země. To znamená, že je zde započtena i ta část výdajů, která byla zaplacená mimo ekonomické území, ale je směřující do sledované země v rámci cestovního ruchu (např. výdaje za zájezd). (ČSÚ, 2021.)

Výletník, nebo také jednodenní návštěvník je osoba, která cestuje do jiné země, než kde má uvedenou adresu trvalého pobytu, ale pouze na dobu kratší než 24 hodin a během cesty nepřenocuje. Stejně jako u návštěvníka, nesmí být účel cesty výkon výdělečné činnosti. (ČSÚ, 2021.)

1.2 Formy cestovního ruchu

Cestovní ruch můžeme rozdělit na základní nebo specifický. Základní formy cestovního ruchu můžeme přiřadit k nejširším potřebám. Specifické formy vyhoví specifickým nárokům účastníků. Základní a specifický cestovní ruch se dále dělí například na rekreační, kulturně poznávací, sportovně turistický atd (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011.)

Rekreační cestovní ruch vede k regeneraci a zlepšení sil návštěvníka. Probíhá v přijatelném, pro návštěvníka, rekreačním prostředí, podle toho, jaké prostředí návštěvník pro regeneraci vyžaduje. Každý návštěvník preferuje něco jiného. Mezi nejčastější výběr pro rekreační cestovní ruch je dovolená u moře, na horách, v lesech atd. (Ryglová, 2009.)

Rekreační cestovní ruch je nejrozšířenější odpočinková forma cestovního ruchu. Lidé, kteří bydlí ve městech, jezdí regenerovat na venkov. Lidé, kteří žijí ve vnitrozemí jezdí na rekreační dovolenou k moři. Rekreační dovolená bývá většinou pasivní, ale může být také aktivní. (Syrůvková, 2013.)

Kulturně poznávací cestovní ruch směřuje na poznávání historie, kultury, tradic a zvyků daných zemí, kultur nebo míst (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011).

Kulturně poznávací cestovní ruch můžeme rozlišovat na vzdělávací nebo náboženský cestovní ruch. Během vzdělávacího cestovního ruchu se lidé snaží získat znalosti nebo dovednosti v navštíveném místě. Náboženský cestovní ruch spočívá v návštěvách nábožných památek (Srovátková, 2013).

Tento typ cestovního ruchu je spojen se seznámením s hmotnými a nehmotnými věcmi v daném regionu. Nejčastěji jsou navštěvovány architektonické památky (historické stavby, naleziště vykopávek), kulturní krajina (zahrady, parky) nebo kulturní zařízení (muzea, galerie, divadla) (Srovátková, 2013).

Sportovně-turistický cestovní ruch se zabývá o aktivní odpočinek návštěvníků. Jeho součástí může být aktivní účast na sportovních činnostech. Jeho obsahem může také být organizovaná pasivní účast na sportovní akci. Příkladem může být cesta do Madridu z důvodu fotbalového zápasu mezi Španělskem a Českou republikou. Návštěvník se nezúčastní zápasu, ale jede se na něj podívat. (Ryglová, 2009.)

Léčebný a lázeňský cestovní ruch je určen zejména pro návštěvníky, kteří mají nějaké zdravotní problémy, anebo pro starší lidi. Je zaměřen zejména na léčbu, relaxaci nebo prevenci. Lázně jsou například doporučovány pro lidi, kteří prošli nějakou těžší nemocí a potřebují si psychicky i fyzicky odpočinout. (Ryglová, 2009.)

Mezi **specifický cestovní ruch** můžeme zařadit například cestovní ruch mládežnický, seniorů, pro rodiny s dětmi, lidí s postižením, městský nebo venkovský. Součástí může být také agroturistika, což je cestovní ruch spojený s pobytem na farmě nebo ekoagroturistika, což je cestovní ruch spojen s ekologicky hospodařícími farmami. Mezi specifický cestovní ruch můžeme řadit mnoho dalších forem. (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011.)

1.3 Protipandemická opatření s přímým dopadem na mezinárodní cestovní ruch

Během pandemie Covid-19 bylo zavedeno několik povinných protiepidemických opatření, které by měly buď úplně nebo částečně zamezit dalšímu šíření onemocnění Covid-19. Mezi tyto opatření patří například nošení ochranných prostředků dýchacích cest, omezení pohybu, testování nebo očkování.

V lednu 2020 se začali projevovat čtyři hlavní typy omezujících opatření. Konkrétně to bylo úplné nebo částečné uzavření hranic pro turisty, cestovní omezení, která byla konkrétně specifikována pro danou destinaci, úplné nebo částečné pozastavení letů, různá opatření, která se postupně zaváděla, jako například nošení roušek, požadavky na karanténu, lékařská potvrzení apod (UNWTO, 2020).

K datu 20. dubna 2020 měla omezení, která měla pomoci zabránit šíření pandemie Covid-19, zavedená většina zemí, z nichž 83 % měla omezení související s onemocněním Covid-19 již čtyři nebo více týdnů. Analýza, která byla v tuto dobu provedena ukázala, že 45 % zcela nebo částečně uzavřelo své hranice pro turisty, 30 % zcela nebo částečně pozastavilo mezinárodní lety, 18 % zakazuje vstup cestujícím z konkrétních zemí původu nebo cestujícím, kteří pobývali v konkrétních destinacích a 7 % uplatňuje různá opatření, jako je například karanténa (UNWTO, 2020).

K datu 27. dubna 2020 se v novějším výzkumu ukázalo, že ze všech 217 destinací po celém světě, 156 destinací zcela zastavilo mezinárodní cestovní ruch, což je celkem 72 %. Ve 25 % destinací platila omezení po dobu nejméně tři měsíců. U 40 % destinací byly zavedeny restriktce minimálně před dvěma měsíci. Zároveň bylo zjištěno, že žádná z destinací nezrušila, a ani nezmírnila cestovní omezení (UNWTO, 2020).

K datu 18. května 2020 výzkum ukázal, že 7 destinací zmírnilo cestovní omezení pro mezinárodní cestovní ruch. V několika dalších destinacích se začalo diskutovat o znovuootevření hranic. Stále však ve všech destinacích na celém světě zůstává zavedená některá z forem omezení cestování souvisejících s pandemií Covid-19. K 18. květnu mělo 75 % zcela uzavřené hranice pro mezinárodní cestovní ruch (UNWTO, 2020).

Podle UNWTO k datu 15. června 2020, 22 % všech destinací zmírnilo omezení cestování z důvodu pandemie Covid-19. Mezi destinace, které zmírnilly cestovní omezení pro turisty patří 37 destinací z Evropy, 6 destinací z Ameriky, 3 destinace z Asie a 2 destinace z Afriky. Celkem 65 % destinací po celém světě má stále zcela uzavřené hranice (UNWTO, 2020).

K datu 19. července 2020 bylo potvrzeno pomalé restartování mezinárodního cestovního ruchu. Z 87 destinací, které uvolnily cestovní omezení, pouze čtyři z nich zrušily všechna omezení úplně. Analýza však ukázala, že 115 destinací, což je 53 % ze všech destinací na celém světě, nechává své hranice pro cestovní ruch zcela zavřené. Údaje ukazují, že do konce května vedla pandemie ke ztrátě tržeb ve výši 320 miliard amerických dolarů (UNWTO, 2020).

K datu 1. září 2020 výzkum zjistil, že celkem 115 destinací, což je 53 % všech destinací na celém světě, zmírnilo cestovní omezení a dva z nich všechna omezení zrušili. Ze všech destinací má 93 destinací nadále uzavřené hranice pro cestovní ruch (UNWTO, 2020).

K datu 1. listopadu 2020 zmírnilo omezení mezinárodního cestovního ruchu celkem 152 destinací. Z těchto destinací 59 destinací ponechalo své hranice pro turisty uzavřené, což je pokles o 34 destinací za dva měsíce. Bylo zjištěno, že státy Evropy ruší a zmírňují cestovní omezení nejvíce ze všech (UNWTO, 2020).

Od začátku února je 32 % všech destinací po celém světě uzavřených pro mezinárodní cestovní ruch. Bylo zřejmé, že problémy s pandemií Covid-19 přetrvávají. UNWTO se snažilo přesvědčit přijetí přísnějších opatření a k zavádění cestovních omezení. Při příjezdu do různých destinací bylo nutné předložit negativní PCR nebo antigenní test (UNWTO, 2020).

2. Rešerše zdrojů statistických dat mezinárodního cestovního ruchu

V této kapitole autorka práce shrnuje zdroje statistických dat mezinárodního cestovního ruchu, ze kterých byla data v této práci čerpány.

Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO)

Světová organizace cestovního ruchu (United Nations World Tourism Organisation) je mezinárodní odborná organizace systému OSN. Ta se stará o podporu rozvoje udržitelného a dostupného cestovního ruchu. Poskytuje řízení a podporu odvětví cestovního ruchu při rozvoji vědomostí a politik světového cestovního ruchu (MMR, 2022).

Světová organizace cestovního ruchu se řídí Globálním etickým kodexem cestovního ruchu. Podporuje subjekty v odvětví cestovního ruchu a díky tomu posiluje ekonomické, sociální a kulturní přínosy cestovního ruchu s co nejmenšími zápornými dopady na životní prostředí země. Nyní světová organizace cestovního ruchu tvoří 156 členských států a přes 400 přidružených členů, kteří reprezentují soukromý sektor (MMR, 2022).

Světová rada cestování a cestovního ruchu (WTTC)

Světová rada cestování a cestovního ruchu (World Travel and Tourism Council) je organizace, jejímž posláním je snaha o dlouhodobý růst a prosperitu pro ekonomický a sociální přínos pro cestování a cestovní ruch. Podporuje udržitelný rozvoj, snaží se spolupracovat s vládami států a mezinárodními institucemi (WTTC, 2022).

Na stránkách WTTC byla pro tuto práci dohledána data ohledně celkového příspěvku cestovního ruchu k HDP celosvětově a v Řecku. Celkový příspěvek cestovního ruchu k celosvětovému HDP je na stránkách dostupný od roku 2006 do roku 2020. Celkový příspěvek cestovního ruchu k HDP v Řecku je na stránkách dostupný od roku 2006 do roku 2020.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Co-operation and Development) byla založena v roce 1961 na základě dohod mezi vládami průmyslově vyspělejších demokratických zemí. Již od počátku svého vzniku má velkou roli v koordinaci hospodářské a sociální politiky daných demokratických zemí (MPSV, 2020).

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj sleduje a vyhodnocuje vývoj hospodářské a sociální politiky v členských zemích. Zpracovává statistická data, vyhodnocuje výsledky a navrhuje nejlepší způsoby řešení zjištěných problémů. Veškeré zveřejněné dokumenty mohou využívat vláda daných zemí i odborná veřejnost. Financována je z příspěvků členských států. Výše daného příspěvku záleží na hospodářské síle zemí (MPSV, 2020).

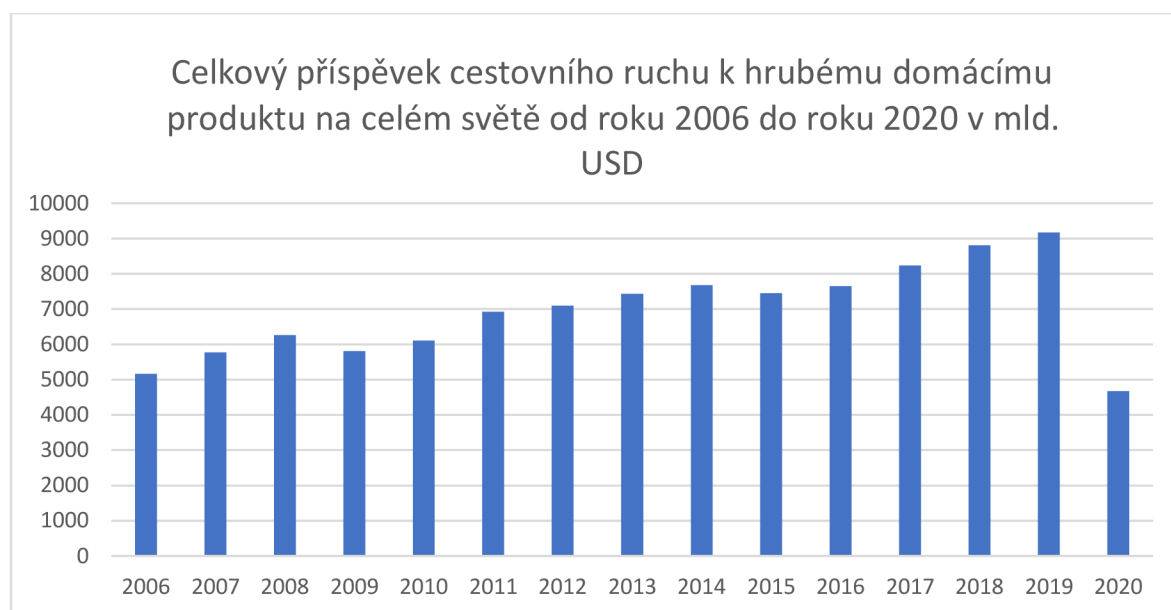
Mezinárodní měnový fond (MMF)

Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund) je mezinárodní organizace, která byla připojena k OSN a byla založena v roce 1944. MMF sídlí v USA, konkrétně ve městě Washington, D.C. Hlavními cíli je podpora stability směnných kurzů, ulehčení mezinárodní měnové spolupráce a pomoc státům, které mají ekonomické problémy (Moneta, 2022).

Na stránkách mezinárodního měnového fondu jsou dostupná data platební bilance cestovního ruchu, konkrétně kreditního a debetního účtu. V této práci, z důvodu zaměření na příjezdový cestovní ruch, byla využita pouze data platební bilance kreditního účtu. Z těchto dat byly vytvořeny grafy kreditního účtu cestování, kreditního účtu cestování rozděleného na služební a soukromé cesty a propady světových příjmů z příjezdového cestovního ruchu.

3. Význam cestovního ruchu pro světovou ekonomiku

Tato kapitola se věnuje vývojovým trendům a posouzení významu odvětví cestovního ruchu ve světě. Pozornost je věnována především porovnání objemu světového obchodu, světového HDP a počtu turistů dle daných teritorií (Evropa, Asie...). Jejím cílem je kvantifikovat a zhodnotit trendy ve světovém cestovním ruchu a dopad protipandemických opatření v r. 2020. Výstupy této kapitoly budou v dalších částech práce posuzovány v kontextu ekonomických dopadů v konkrétních evropských zemích.

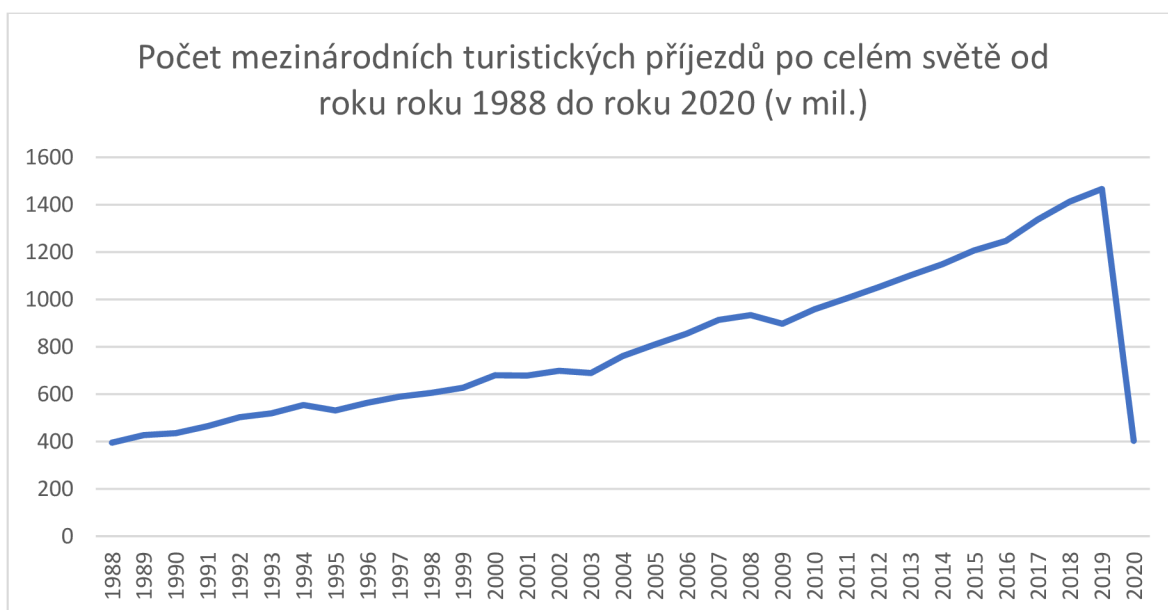
Obrázek 1: Celkový příspěvek cestovního ruchu k celosvětovému HDP

Zdroj: WTTC, 2021

Z grafu na Obrázku 1 je patrný vývoj celkového příspěvku cestovního ruchu k celosvětovému HDP v letech 2006-2020. Je zřejmé, že se od roku 2006 do r. 2019 celkový příspěvek k celosvětovému HDP v průměru zvyšoval o 3,26 % ročně. Od roku 2006, kdy byl příspěvek cestovního ruchu k celosvětovému HDP 5 160,35 miliard amerických dolarů, se do roku 2019 zvýšilo o 4009,65 miliard amerických dolarů, kdy bylo HDP 9 170 miliard amerických dolarů. V roce 2020, kdy svět zasáhla pandemie Covid-19 se příspěvek snížil o téměř 50 % oproti předchozímu roku a činil pouhých 4 671 miliard amerických dolarů (WTTC, 2021).

Pokud bychom porovnávali příjmy z roku 2020 s ostatními roky, příjmy se dostaly pod úroveň roku 2006. Rozdíl mezi rokem 2020 a 2006 je pouhých 489 miliard amerických dolarů a tento minimální rozdíl zapříčinila pandemie Covid-19. Pokud bychom porovnávali data mezi lety 2006 a 2019 je tento rozdíl poněkud vyšší a to přesně 4 010 miliard amerických dolarů, což zapříčinil rychlý vývoj cestovního ruchu (WTTC, 2021).

Pandemie Covid-19 významně ovlivnila příspěvek cestovního ruchu k celosvětovému HDP, který oproti předchozímu roku klesl v absolutních číslech o více než 50 % (WTTC, 2021).

Obrázek 2: Počet mezinárodních turistických příjezdů po celém světě
Zdroj: UNWTO, 2021

Graf na Obrázku 2 zobrazuje počet mezinárodních turistických příjezdů po celém světě od roku 1988 až do roku 2020. Na grafu je vidět, že počet mezinárodních příjezdů po celém světě od roku 1988 rostl. V roce 2019 byl počet mezinárodních turistických příjezdů nejvyšší a to 1 466,1 milionů. V roce 2020 počet klesl celkem o 72,58 % na pouze 402,1 milionů, kdy se počet příjezdů téměř rovnal příjezdům v roce 1988 (UNWTO, 2021).

Z grafu lze vyčíst, že v letech 1991–2000 se počet příjezdů po celém světě průměrně zvyšoval o 4,51 %. V letech 2001–2010 se počet příjezdů po celém světě průměrně zvyšoval o 3,56 %. V letech 2011–2019 můžeme říci, že počet příjezdů se zvyšoval průměrně o 4,83 %. (UNWTO, 2021).

Statistice počtu příjezdů dominuje Evropa. V r. 2019, tj. před aktivací protipandemických opatření, zaznamenává Evropa více jak dvojnásobek počtu mezinárodních turistických příjezdů než např. do Asie, v případě Ameriky se jedná dokonce o 3,4násobek. V tomto ohledu je však třeba poznamenat, že významnou pozici v Evropě má vnitřní cestovní ruch v rámci jednotného evropského trhu a ten tvoří více jak polovinu všech mezinárodních příjezdů. Nejvíce návštěvníků do Evropy přijíždí z Asie (cca 25 %), následuje Amerika (cca 15 %), poté Afrika (5 %) a poté Střední východ (4 %) (UNWTO, 2019).

V Evropě byl v roce 2019 zaznamenán počet příjezdů ve výši 746,1 milionů. V roce 2020 toto číslo kleslo o 68 % na 235,1 milionů příjezdů. V Asii byl v roce 2019 počet příjezdů 360, 4 milionů. V roce 2020 toto číslo kleslo o 84 % na 59,4 milionů příjezdů. V Americe byl v roce 2019 počet příjezdů 219,3 milionů. V roce 2020 toto číslo kleslo stejně jako v Evropě o 68 % na 69,9 milionů příjezdů. V Africe byl v roce 2019 počet příjezdů 70,1 milionů. V roce 2020 toto číslo kleslo o 74 % na 18 milionů příjezdů. (UNWTO, 2021.)

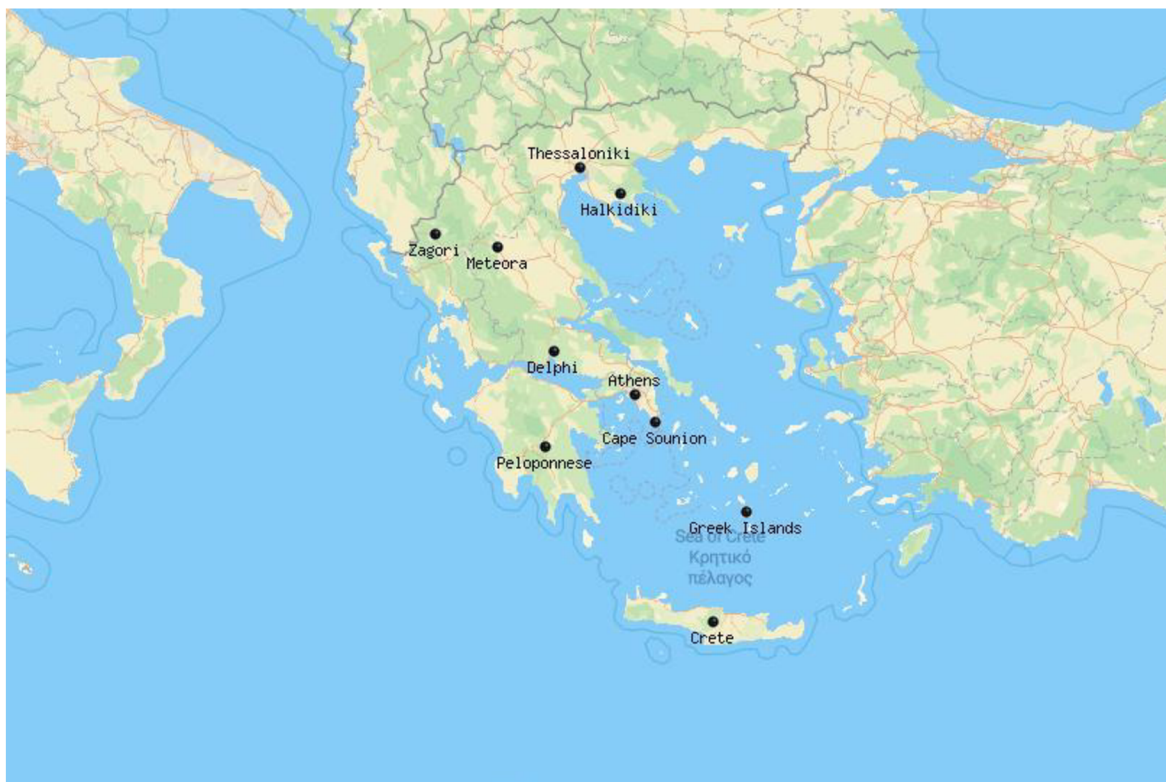
4. Charakteristika vybraných států regionu jižní Evropy z pohledu mezinárodního cestovního ruchu

Tato kapitola se věnuje popisu a porovnání zemí, které byly pro tuto práci vybrány. Jedná se o významné turistické destinace jižní Evropy, kterými jsou Řecko a Španělsko. Země mají velmi rozvinutý cestovní ruch, který se významně podílí na celkové ekonomice zemí. Řecko a Španělsko jsou známé díky své kultuře, historii a památkám a díky tomu jsou velmi oblíbenou destinací turistů z celého světa. Obě země také nabízí velmi teplé podnebí a přístup k moři, díky čemuž jsou velmi navštěvovány i z důvodu rekreace.

4.1 Řecko

Řecko je oblíbenou destinací turistů z celého světa, hlavně díky své kulturní historii a několika archeologickým nalezištím, například v hlavním městě Athény. Velkou zajímavostí o Řecku je, že má nejdelší pobřeží mezi středomořskými zeměmi. Má mnoho plážových letovisek jako například ostrovy Santorini, Mykonos nebo Zakynthos. Většina turistických výdajů pochází od turistů, kteří přicestovali do Řecka za odpočinkem a zábavou, což má velký dopad na řeckou ekonomiku (statista, 2022).

Hlavní formou cestovního ruchu v Řecku je rekreační cestovní ruch. Dále kulturně-poznávací, historicko-poznávací a sportovně-turistický cestovní ruch. Mezi 5 nejnavštěvovanější míst v Řecku patří řecké ostrovy (Santorini, Mykonos, Rhodos), hlavní město Athény, ostrov Kréta, útesy Meteora nebo město Delfy (touropia, 2021).

Obrázek 3: Mapa Řecka

Zdroj: Touropia.cz

Do Řecka nejvíce lákají turisty exotické řecké ostrovy. Důvod, proč turisty nejvíce láká návštěva řeckých ostrovů, je nabídka krásných pláží, starověkých ruin, barevných přístavů a krásné přírody. Mezi nejznámější řecké ostrovy patří právě například ostrov Santorini, který je součástí skupiny Kyklady a patří mezi nejvíce navštěvované ostrovy Řecka. Další, velmi navštěvovaný ostrov, je ostrov Mykonos, který je také součástí Kyklad. Nabízí moderní společnost, která se zároveň mísí s tradičními domy a ulicemi. Další známý ostrov, je ostrov Rhodos. Ten se nachází v Egejském moři, kousek od tureckého pobřeží. Ostrov je oblíbený z důvodu krásných pláží a historie. Ostrov Korfu, který se nachází nejseverněji z ostrovů, je další velmi oblíbený a hodně navštěvovaný řecký ostrov (Touropia, 2021).

Hlavní město Athény představuje mnoho historických, ale také moderních prvků. Město je známé svými archeologickými ruinami a památkami, jako například slavná Akropole nebo Parthenón. Město je také důležitým centrem obchodu, kultury a nočního života (Touropia, 2021).

Ostrov Kréta, je největší z řeckých ostrovů. Nachází se zde mnoho krásných pláží, ale zároveň velké hory, s krásnou krajinou, která se pyšní olivovníky. Kréta nabízí, stejně jako hodně částí v Řecku, také mnoho historických věcí. Nese archeologické stopy mnoha civilizací, které ji obývaly po několik staletí (Touropia, 2021).

Velkolepé útesy s názvem Meteora, což znamená v překladu „visící ve vzduchu“, se tyčí více než 366 metrů do vzduchu s výhledem na vesnice Kalambaka a Kastraki na severu centrální pevniny Řecka. Na útesech se nacházejí historické kláštery, které se datují do 14. a 16. století. Kláštery byly postaveny mnichy, kteří hledali duchovní izolaci a osvobození od náboženského pronásledování (Touropia, 2021).

Město Delfy je druhé nejoblíbenější archeologické naleziště v Řecku po Akropoli. Nachází se asi 2,5 hodiny od Athén. Mezi významné ruiny patří Apollonův chrám nebo Athénská pokladnice (Touropia, 2021).

4.1.1 Vývoj protipandemických opatření v Řecku v roce 2020

Řecko bylo jednou ze zemí, kterou pandemie Covid-19 zasáhla mezi posledními. Díky tomu měla země čas se na šíření nemoci připravit lépe než ostatní evropské země. Řecko přijalo velmi drastická opatření ihned, jakmile byly zjištěny první případy nakažení (Rafenberg, 2020).

První nakaženou osobou v Řecku byla žena, která se vrátila domů ze severní Itálie. Tento případ byl zjištěn 26. února. Řecko nezavedlo žádná omezení cestování do Itálie, která byla v tu chvíli nejvíce zasaženou zemí epidemií s více než 370 případy a zároveň i 12 úmrtími. V dalších dnech byl představen nový pohotovostní plán, který zahrnoval uzavření vzdělávacích zařízení a zákaz veřejných akcí (Reuters, 2020).

Řecko má v posledních letech velmi oslabený stav zdravotnictví díky hospodářské krizi a rozpočtovému omezení. Díky tomu si řecká vláda velmi rychle uvědomovala, že musí jednat rychle a nemocnice připravit na případnou pandemii. Na začátku celé pandemie mělo Řecko pouze 120 lůžek pro pacienty, kteří byli nakažení infekcí koronaviru (Rafenberg, 2020).

Dne 12. března bylo ve fakultní nemocnici na severovýchodě Peloponéskeho poloostrova zaznamenan první prípad úmrtí na nákazu koronaviru. Nakaženou osobou byl 66letý důchodce, který se na konci února zúčastnil akce, kde onemocnělo přibližně 50 lidí. Po prvním úmrtí v Řecku s pouhými 117 hlášenými případy onemocnění infekčním onemocněním koronaviru řecká vláda oznámila, že musí přijmout drastičtější onemocnění k zastavení šíření onemocnění viru. Kvůli tomu se v Řecku zavřely vzdělávací zařízení, kina, divadla a obdobná zábavní zařízení (Rafenberg,2020).

Dne 23. března byl řecký národ pod všeobecným omezením. Všechny pohyby mimo domov musel být odůvodněn tištěným prohlášením nebo novým systémem textových zpráv. Důvody musely být jasně uvedeny a mezi ně patřily: nezbytné profesní činnosti, nákup potřeb, pomoc lidem v nouzi, fyzická aktivita nebo venčení domácích mazlíčků. Měsíc poté, s pouhými 146 úmrtími, Řecko začíná rušit některá opatření. Nošení ochranných pomůcek dýchacích cest je povinné ve veřejné dopravě, nemocnicích a kadeřnických salonech. Pohyb mimo region byl však stále zakázán. (Rafenberg, 2020).

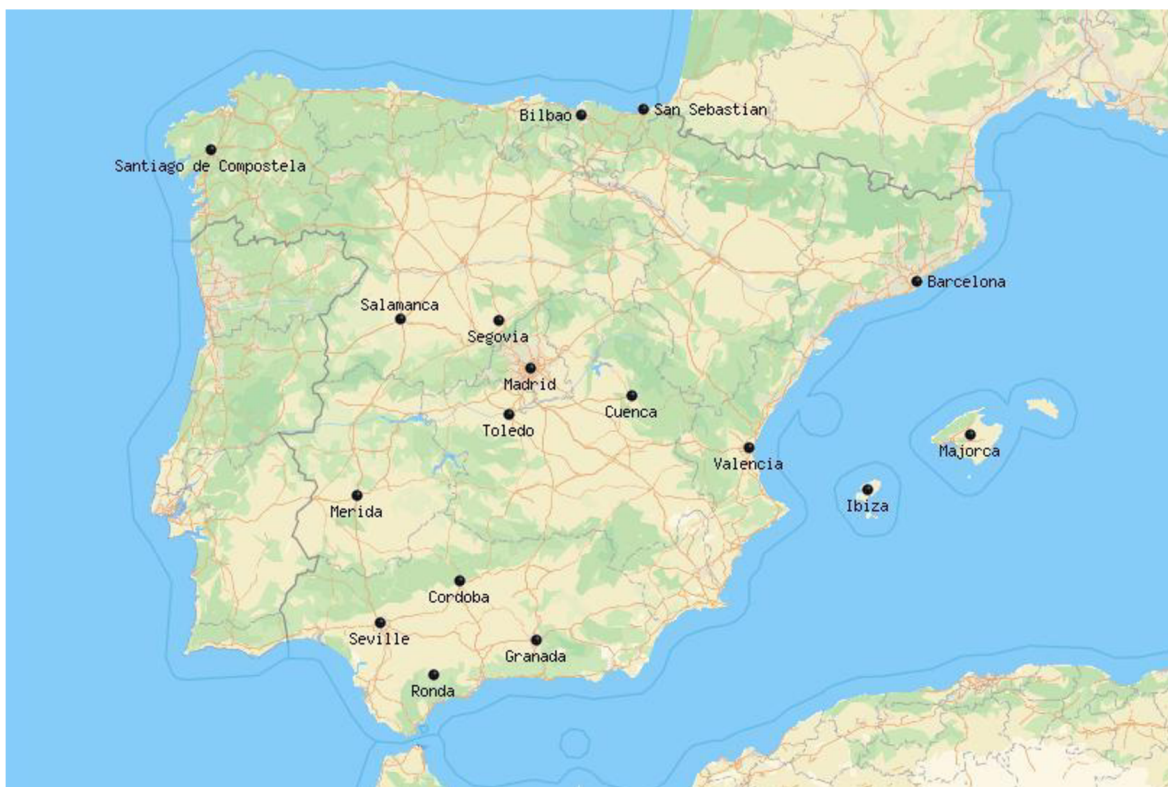
Na podzim roku 2020 došlo v Řecku ke spuštění nové mapy, která hodnotila riziko daných oblastí a podle toho se v oblastech měnily opatření k omezení šíření koronaviru. Tyto změny byly nezbytné z důvodu změn počasí a v zimě k zvýšení rizika shromažďování v uzavřených prostorech. Nová mapa uvedla bezpečnostní omezení ve všech 74 řeckých regionálních jednotkách. Mapa vyznačovala 4 úrovně:

- a) Úroveň 1 – Zelená = nízké riziko,
- b) Úroveň 2 – Žlutá = Střední riziko,
- c) Úroveň 3 – Oranžová = Vysoké riziko,
- d) Úroveň 4 – Červená = Velmi vysoké riziko.

Každá z těchto úrovní označovala několik opatření a omezení. Jednalo se o dobu zákazu vycházení, kapacitu různých akcí, místa k sezení u stolu v gastronomických zařízeních, stanovení limitu osob ve vnitřních a venkovních shromážděních. Úroveň 4, neboli červená, znamenala veškerý zákaz akcí, provozování gastronomické činnosti apod. (Enimerosi, 2020).

4.2 Španělsko

Ve Španělsku je nejvíce oblíbená forma cestovního ruchu kulturně-poznávací a rekreační cestovní ruch. Další oblíbená forma cestování do Španělska je sportovně-turistická forma cestovního ruchu. Mezi oblíbené destinace Španělska patří město Barcelona, ostrov Mallorca, hlavní město Madrid, město Sevilla nebo město Valencie.

Obrázek 4: Mapa Španělska

Zdroj: Touropia.cz

Město Barcelona se nachází na severovýchodě Španělska a je jednou z nejnavštěvovanějších destinací ve Španělsku. Město nabízí mnoho věcí z historické architektury, moderních věcí, kultury a rušného nočního života. Hlavní atrakcí Barcelony je staré město, které se nazývá Ciudad Vella. Zde se nachází gotická čtvrť se starými kostely, římskými ruinami a dlážděnými ulicemi. V Barceloně můžeme také najít největší fotbalový stadion na světě Nou Camp (Touropia, 2021).

Mallorca je největší ze španělských Baleárských ostrovů. Ostrov nabízí teplé a příjemné klima a nádherné pláže. Ve vnitrozemí ostrova se nachází starobylé kláštery na kopcích a vesnice. Hlavní město je Palma de Mallorca. Nachází se zde krásné úzké uličky a nádherná gotická katedrála (Touropia, 2021).

Madrid je hlavní a také největší město Španělska. Nachází se zde mnoho univerzit a známé je také pro rušný noční život. Najdeme zde jak starou, tak novou architekturu. Město se skládá z několika čtvrtí a každá čtvrť nabízí něco jiného. Velké náměstí, s názvem Puerta del Sol, je jednou z hlavních atrakcí pro turisty. Konají se zde různé festivaly, důležitá shromáždění a najdeme zde mnoho pouličních umělců (Touropia, 2021).

Sevilla je známá díky svým turistickým atrakcím, festivalům a rušnému nočnímu životu. Nachází se zde několik historických památek. Nejznámější je katedrála v Catedral de Santa María de la Sede, o které se říká, že je zde pohřben Kryštof Kolumbus. Ve městě můžeme také najít největší dřevěnou stavbu s názvem Metropol Parasol. Jde zde také několik muzeí a galerií (Touropia, 2021).

Jedním z největších měst ve Španělsku je také Valencie. Město se nachází ve východní části země. Město je známé díky festivalu s názvem Fallas, který se pořádá v březnu každý rok. V každé čtvrti se celý týden vystavují papírové figurky, které jsou na konci týdne slavnostně upáleny. Najdeme zde několik zrekonstruovaných historických budov. Jednou z nejoblíbenější čtvrtí je čtvrť Barri del Carme, která je známá díky své architektuře, obchody a kavárnami (Touropia, 2021).

4.2.1 Vývoj protipandemických opatření ve Španělsku v roce 2020

První případ nákazy onemocnění Covid-19 potvrdilo Španělsko 1. února 2020 na Kanárských ostrovech. Nakaženou osobou byl německý turista (Nedelman, 2020). Až na začátku března byly vyhlášeny pro Španělsko první omezení. Španělská vláda oznámila, že budou zrušeny všechny vnitřní i venkovní akce, kde by mělo být více než 1 000 lidí (Rodriguez, 2020).

Od 13. března 2020 bylo nařízeno uzavření restaurací, kaváren a barů s možností rozvozu (El Independiente, 2020). Od 15. března byl ve Španělsku vyhlášen tzv. lockdown, kvůli kterému byl omezen volný pohyb osob. Španělsko, společně s Itálií, byl nejvíce zasažený stát Evropy (Cue,2020). Stejně jako ve spoustě zemí Evropy, byl i zde problém s nedostatkem hygienických a dezinfekčních potřeb. (Rhodes,2020).

Od 22. března 2020 se zakázal vstup přes španělské hranice, s několika výjimkami. Mezi výjimky patřily obyvatelé Evropské unie nebo obyvatelé států přidružených k Schengenskému prostoru, kteří žijí ve Španělsku, osoby s platným vízem vydaným členským státem nebo státem přidruženým Schengenskému prostoru, přeshraniční pracovníci, a pracovníci zdravotních služeb (Wood, 2020).

Dne 28. dubna 2020 se ve Španělsku zavedl plán tzv. čtyř fází, které vedly ke zrušení veškerých opatření a zároveň ke snaze potlačit šíření infekční nákazy Covid-19. Každý region ve Španělsku musel splňovat specifická epidemiologická kritéria a snažit se udržovat dostačující počet lůžek na jednotkách intenzivní péče (Spain in English, 2020).

Během července a srpna se pandemická situace zlepšovala. Po těchto měsících se však začala situace opět zhoršovat, a to zejména ve větších městech jako například Madrid, Barcelona a Zaragoza, kde města zaznamenala velký nárůst nových infekcí. Znovu se tedy uzavřely zábavní podniky jako jsou například bary a taneční kluby, které nejvíce navštěvují mladí lidé jako například studenti, kteří vyjeli do Španělska na výměnným pobyt nebo na tzv. Erasmus. Toto bylo zavedeno také z důvodu zvýšení přenosu z mladých lidí na zbytek domácnosti. Bylo opět zavedeno povinné nošení roušek, na jak veřejných místech, tak i ve vnitřních prostorech. Shromažďování bylo omezeno pouze na 6 osob. Dne 25. října 2020 byl vyhlášen opět lockdown (BBC, 2020).

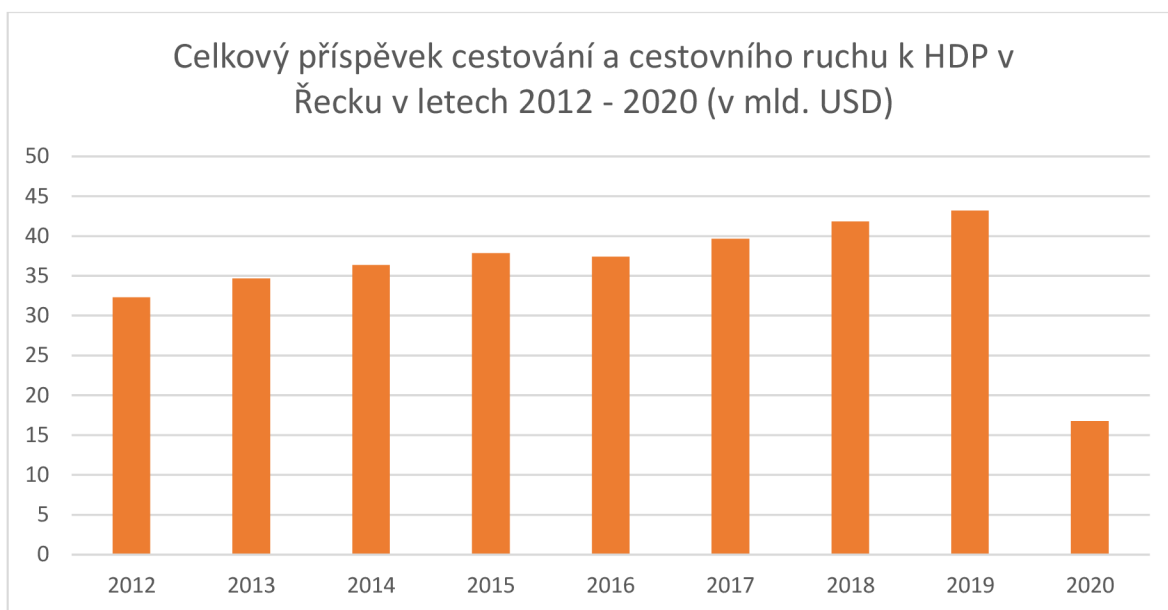
5. Komparativní hodnocení dlouhodobějších vývojových trendů a dopadu protipandemických opatření

V této kapitole se autorka zabývá kvantitativními dopady pandemie Covid-19 podle jednotlivých indikátorů a následně porovnává úroveň dopadů v rámci vybraných zemí. Porovnány jsou vybrané nejvíce navštěvované země regionu jižní Evropy, kterými jsou Řecko a Španělsko. Základní situace byla stručně nastíněna v předchozí kapitole. Ve většině zemích jižní Evropy je významným zdrojem bohatství právě odvětví cestovního ruchu, kdy se příspěvek k cestovnímu ruchu k HDP pohybuje významně nad světovým průměrem (viz další kapitoly). Cestovní ruch je zde velice rozšířen, a to z důvodu velmi dobrých podmínek pro cestování, dobrého podnebí těchto zemí a velkou nabídkou historie. Země nabízí mnoho rekreačních pobytů, ale také poznávacích a také díky tomu je zde nejvíce rozšířený rekreační a kulturně-poznávací cestovní ruch.

Cílem této kapitoly je porovnat dopady protipandemických opatření na příjezdový cestovní ruch v regionu jižní Evropy, kde budou porovnány země Řecko a Španělsko, a to z pohledu vývoje ukazatelů jako jsou

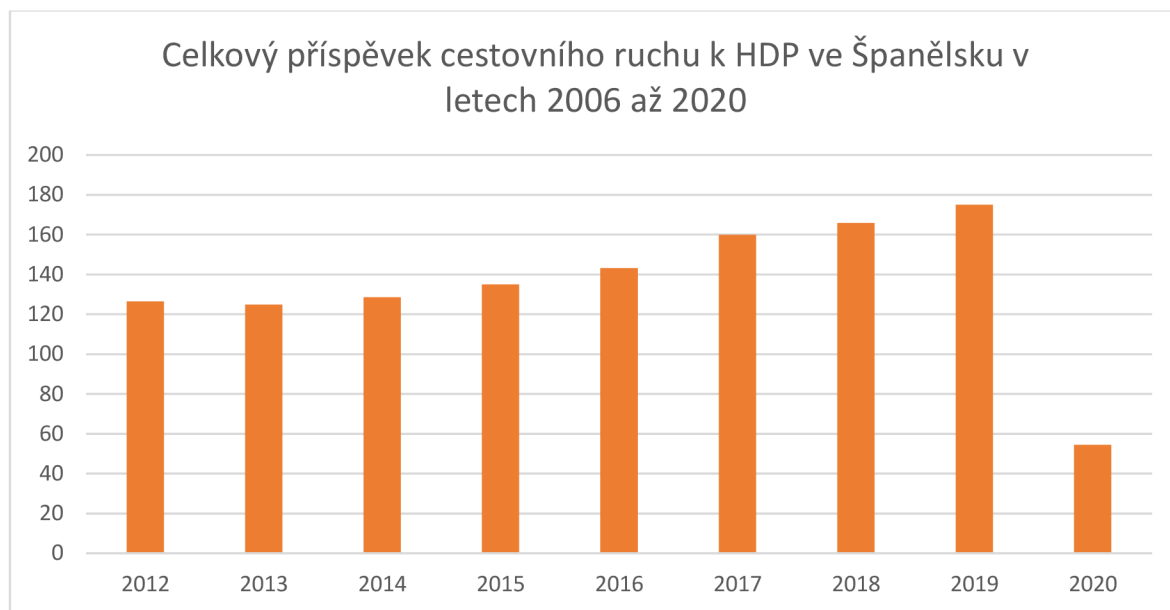
- celkový příspěvek cestování a cestovního ruchu k HDP,
- počet mezinárodních příjezdů
- vývoj obchodní bilance a její kreditní částí v segmentu služeb cestovního ruchu, v členění na služební cesty a soukromé cesty.

5.1 Trendy a dopady v ukazateli příspěvek CR k HDP

Obrázek 5: Celkový příspěvek cestování a cestovního ruchu k HDP v Řecku
Zdroj: WTTC, 2021

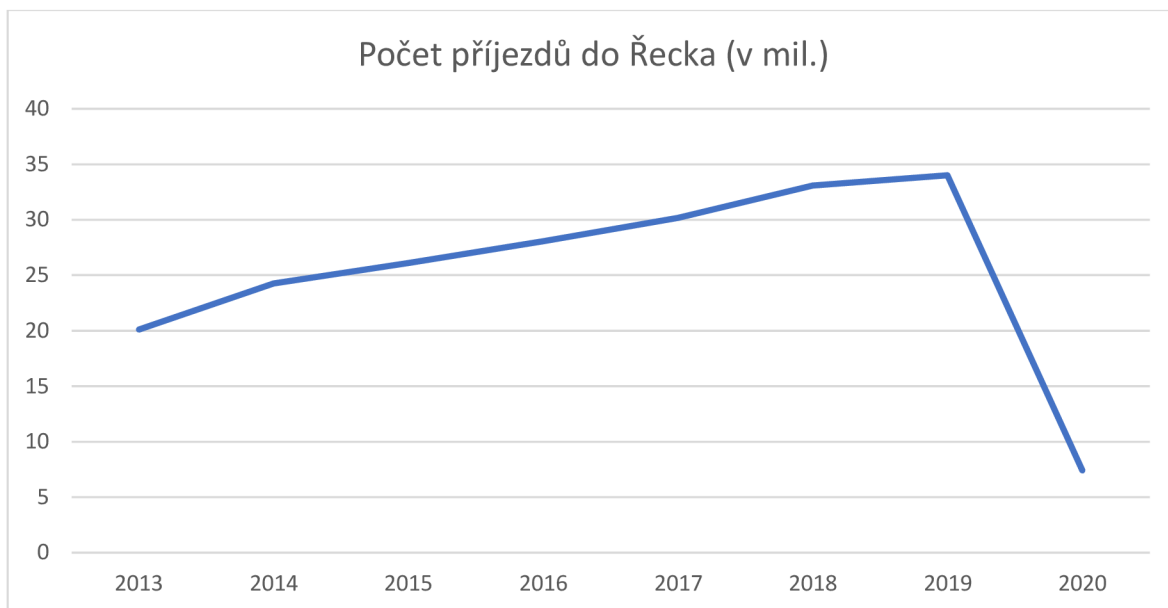
Celkový příspěvek cestování a cestovního ruchu k HDP v Řecku v roce 2020 výrazně snížil, a to v důsledku pandemie Covid-19. Celkový příspěvek k HDP v Řecku činil v roce 2019 43,9 miliardy amerických dolarů. Je zřejmé, že se od roku 2006 do r. 2019 celkový příspěvek k celosvětovému HDP v průměru zvyšoval o 3,70 % ročně. V roce 2020 byl celkový příspěvek cestování a cestovního ruchu k HDP 16,78 miliard amerických dolarů, což je o 61 % méně, než bylo v roce 2019 (WTTC, 2021).

Obrázek 6: Celkový příspěvek cestovního ruchu k HDP ve Španělsku
 Zdroj: Bank of Spain, 2022

Podle grafu na Obrázku 6 můžeme říci, že ve Španělsku v roce 2020 hodnota zboží a služeb v turistickém sektoru klesla téměř o 70 %, v porovnání s rokem 2019. Je zřejmé, že se od roku 2006 do r. 2019 celkový příspěvek k celosvětovému HDP v průměru zvyšoval o 4,14 % ročně. Před pandemií Covid-19 bylo odvětví cestování a cestovního ruchu jedním z hlavních indikátorů růstu španělského hospodářství a příspěvek HDP se zvyšoval (Bank of Spain, 2022).

5.2 Trendy a dopad v ukazateli počet mezinárodních příjezdů

Obrázek 7: Počet příjezdů do Řecka

Zdroj: The World Bank, 2022

Na grafu na Obrázku 7 můžeme porovnat počet příjezdů v Řecku od roku 2013 do roku 2020. Od roku 2013 do roku 2019 se počet příjezdů v Řecku průměrně zvyšoval o 2,32 milionů příjezdů ročně, což je ročně procentuální nárůst o 7,80 %. V roce 2020 z důvodu pandemie Covid-19 se počet příjezdů do Řecka snížil, v porovnání s předchozím rokem o 78 % na 7,41 milionů příjezdů. Do Řecka nejvíce turistů jezdí z Francie, Velké Británie, Německa, Itálie, Nizozemska a Portugalska.

Obrázek 8: Počet příjezdů do Španělska
Zdroj: The World Bank, 2022

Na grafu na Obrázku 8 vidíme, že od roku 2013 do roku 2019 se počet příjezdů ve Španělsku zvyšoval, a to průměrně o 4 miliony příjezdů ročně, což je ročně procentuální nárůst o 2,91 %. V roce 2020 z důvodu pandemie Covid-19, počet příjezdů klesl, v porovnání s předchozím rokem o 71 %, na 36,41 milionů příjezdů. I u Španělska je hlavním přínosem ekonomiky cestovní ruch. Španělsko přesáhlo v roce 2019 počet mezinárodních návštěvníků přes 125 milionů. Toto číslo bylo 2,5krát větší než počet obyvatel Španělska v daném roce, který činil 47,7 milionů lidí.

Tabulka 1: Počet obyvatel a rozloha daných zemí

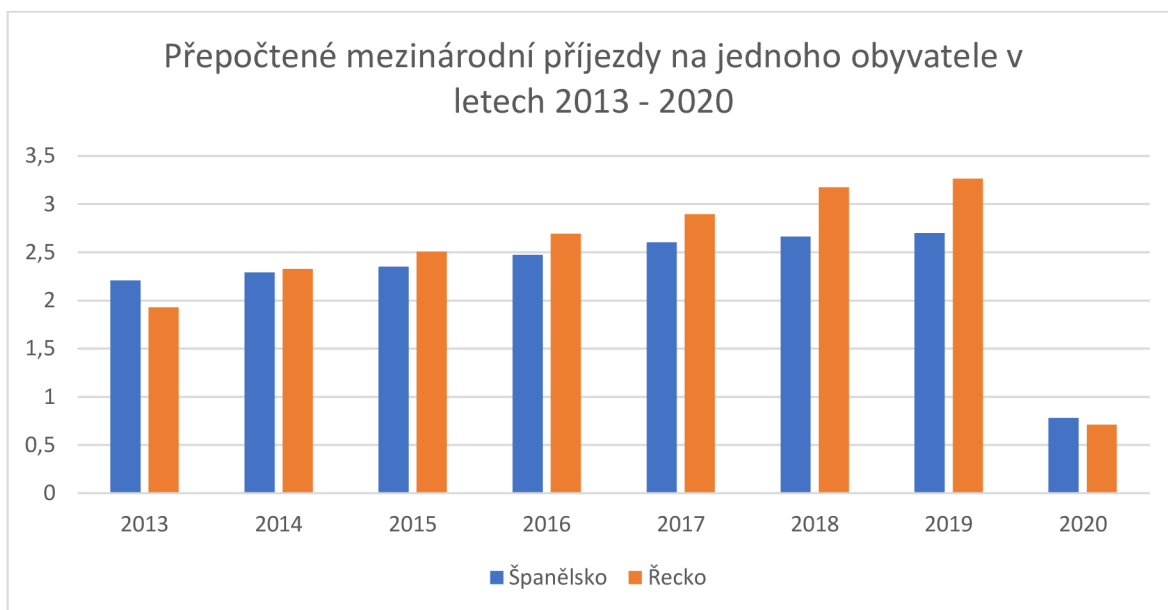
Země	Počet obyvatel (2020)	Rozloha v km ²
Řecko	10 423 054	131 957
Španělsko	46 754 778	505 992

Zdroj: World Meter (2020) a Zeměpis24

Během zkoumání dopadů pandemie Covid-19 na dané země je nutné také zmínit počet obyvatel a rozlohu těchto zemí. V tabulce 1 jsou porovnány vybrané země jižní Evropy podle počtu obyvatel a jejich rozlohy. Pokud sledujeme rozlohu těchto 2 zemí, největší rozlohu má

Španělsko. Rozloha Španělska činí 505 992 km², zatímco Řecko je 3,8krát menší a jeho rozloha je 131 957 km².

Ukazatele počtu obyvatel a rozlohy je nutno zmínit z toho důvodu, že velmi ovlivní daná čísla ohledně pandemie Covid-19. Je jisté, že u větší země s větším počtem obyvatel, budou čísla razantně větší než u země, která má menší rozlohu a menší počet obyvatel.

Obrázek 9: Přepočtené mezinárodní příjezdy na jednoho obyvatele

Zdroj: The World Bank, 2022

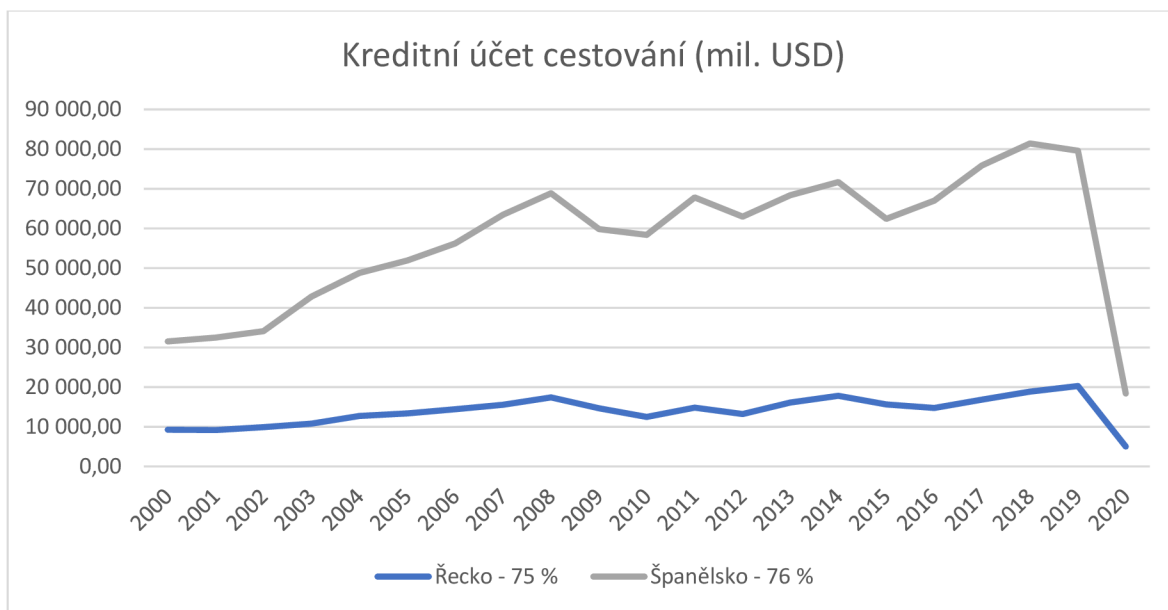
V letech 2013–2019 se počet mezinárodních příjezdů do vybraných zemí téměř vždy zvyšoval. V roce 2013 a 2014 mělo více příjezdů na obyvatele Řecko. V roce 2013 to bylo 2,21 příjezdů a ve Španělsku 1,93. V roce 2014 to bylo v Řecku 2,33 a ve Španělsku 2,29. Od roku 2015 až do roku 2019 mělo více příjezdů na obyvatele Španělsko. V roce 2020 se oproti předchozímu roku počet příjezdů na obyvatele propadl u Španělska o 71 % a u Řecka dokonce o 78 %.

5.3 Dopad na světové příjmy z cestovního ruchu z pohledu platební bilance

Platební bilance monitoruje tok peněz mezi domácí a zahraniční ekonomikou. Sleduje, jaké množství peněžních prostředků bylo převedeno z domácí ekonomiky a kolik peněžních prostředků bylo převedeno ze zahraničí do naší země (Kraft, Kocourek, Bednářová, 2014). Do transakcí platební bilance zpravidla patří vývozy a dovozy statků a služeb, pohyb investičních zdrojů, darů a přesunů peněžních prostředků. Je to účet, u kterého se zaznamenávají dvě položky, a to položka kreditní a debetní (Miras, 2021).

Kreditní položka je transakce, díky které jsou peněžní prostředky přijaty na účet naší země. Může se jednat o zahraniční investice nebo vývozy. Naopak debetní položka je transakce, díky které jsou peněžní prostředky odečteny z našeho účtu a odeslány na účet do země ze zahraničí, například dovozy. (Miras, 2021).

Platební bilance cestovního ruchu –z pohledu příjezdového cestovního ruchu je v rámci obchodní bilance v dalších kapitolách porovnáván stav kreditní strany účtu služeb, podúčtu cestovní ruch v letech 2000–2020. Ten se dále člení na služební cesty a soukromé cesty.

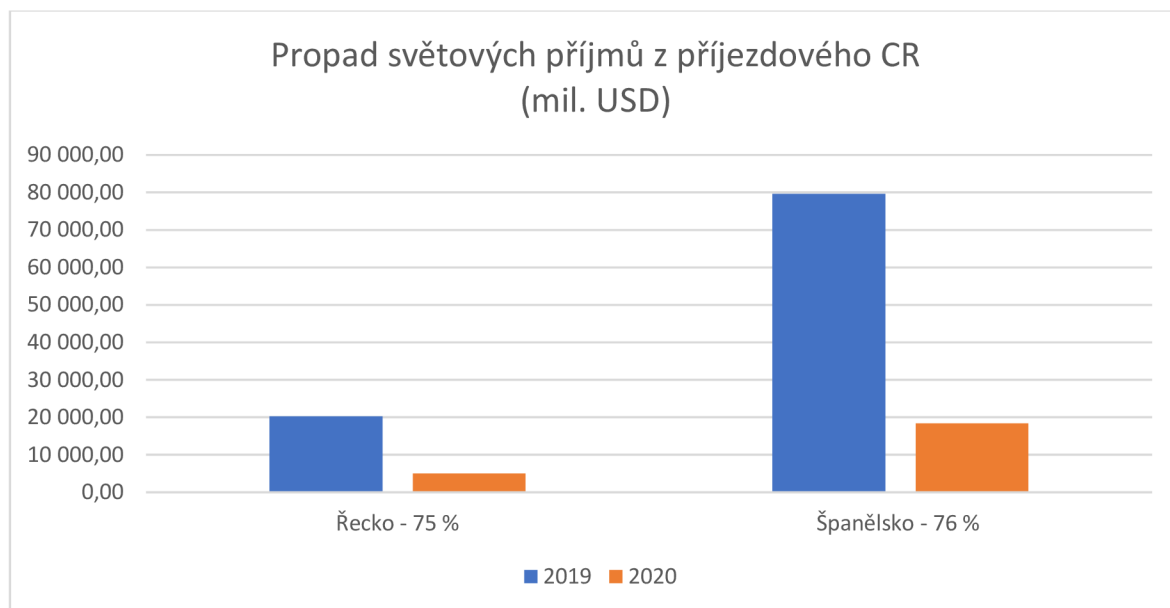

Obrázek 10: Kreditní účet cestování

Zdroj: International monetary fund

Graf na Obrázku 10 popisuje vývoj kreditního účtu platební bilance, resp. části běžného účtu a jeho obchodní bilance, která je věnována službám cestovního ruchu, a to od roku 2000 do roku 2020 ve všech popisovaných zemích. Co se týče úrovně příjmů, vyšší příjmy z příjezdového cestovního ruchu registruje Španělsko, které má vyšší příjmy z příjezdového cestovního ruchu než Řecko. Španělsko je také z pohledu HDP i počtu obyvatel větší.

Co se týče trendu vývoje kreditního účtu cestovního ruchu, v letech 2000–2019 zaznamenávaly obě země průměrný nárůst v řádech jednotek procent. U Řecka byl tento průměrný nárůst 2,18 % ročně. U Španělska byl o něco menší a to přesně 1,77 % ročně. Z grafu je patrné, že trendy mezi sebou korelují, tzn. k nárůstům a propadům v jednotlivých letech docházelo víceméně v obou zemích podobně. Významnější pokles byl zaznamenán po roce 2008 v souvislosti se světovou hospodářskou krizí a dále po r. 2015, ten byl však v následujících letech plně kompenzován.

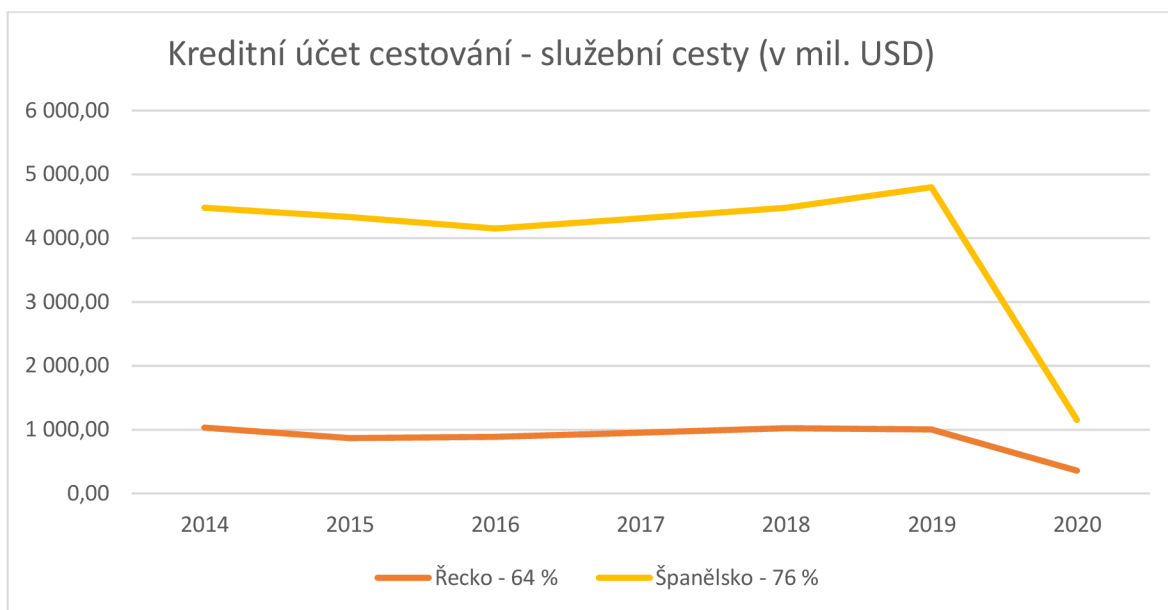

Obrázek 11: Propad světových příjmů z příjezdového CR
Zdroj: International Monetary Fund

V roce 2020 došlo v důsledku pandemie k významnému propadu světových příjmů z příjezdového cestovního ruchu v obou zemích. Z grafu je zřejmé, že větší propad byl u Španělska, kde propad mezi roky 2019 a 2020 byl 76 %. Pouze o 1 p. b. méně mělo propad Řecko.

U Španělska se kreditní účet téměř v celém období pohybuje mezi 30 000 mil. USD až k 80 000 mil. USD. Největších příjmů z cestovního ruchu Španělsko dosáhlo v roce 2018 a to přesně 81 419 mil. USD. V roce 2020 se však kreditní účet Španělska propadl přibližně o 78 % na pouhých 18 379 mil. USD. U Řecka byl propad pouze o 1 p. b. menší než u Španělska a to z 20 276 mil. USD na 5 015 mil. USD.

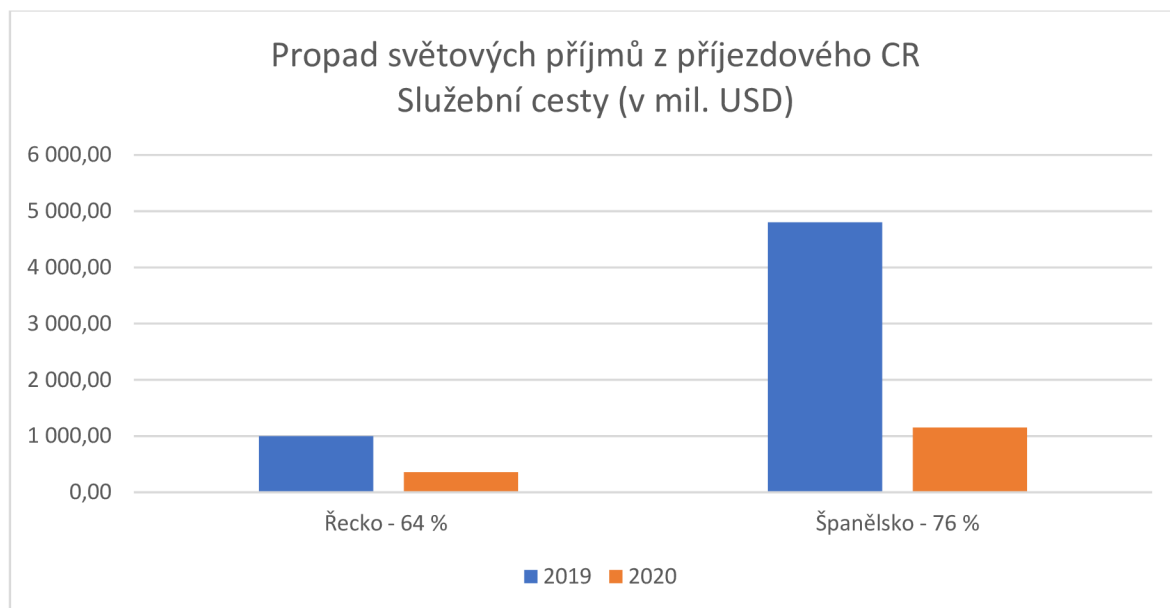
5.3.1 Příjezdový cestovní ruch – služební cesty

Obrázek 12: Kreditní účet cestování – služební cesty

Zdroj: International monetary fund

Graf na Obrázku 12 porovnává kreditní účet cestování v letech 2014 až 2020, pouze však s ohledem na zahraniční služební cesty. Řecko se v tomto období pohybovalo kolem 800 mil. USD do 1000 mil. USD. U Španělska byl kreditní účet opět o něco větší. Kreditní účet se pohyboval od 4 100 mil. USD do 4 700 mil. USD. Co se týče trendu vývoje kreditního účtu cestovního ruchu, v letech 2014–2019 byl u Řecka zaznamenán mírný pokles, zatímco u Španělska byl nárůst více než přes 1 %. U Řecka byl tento průměrný pokles 0,50 % ročně. U Španělska byl nárůst 1,16 % ročně.

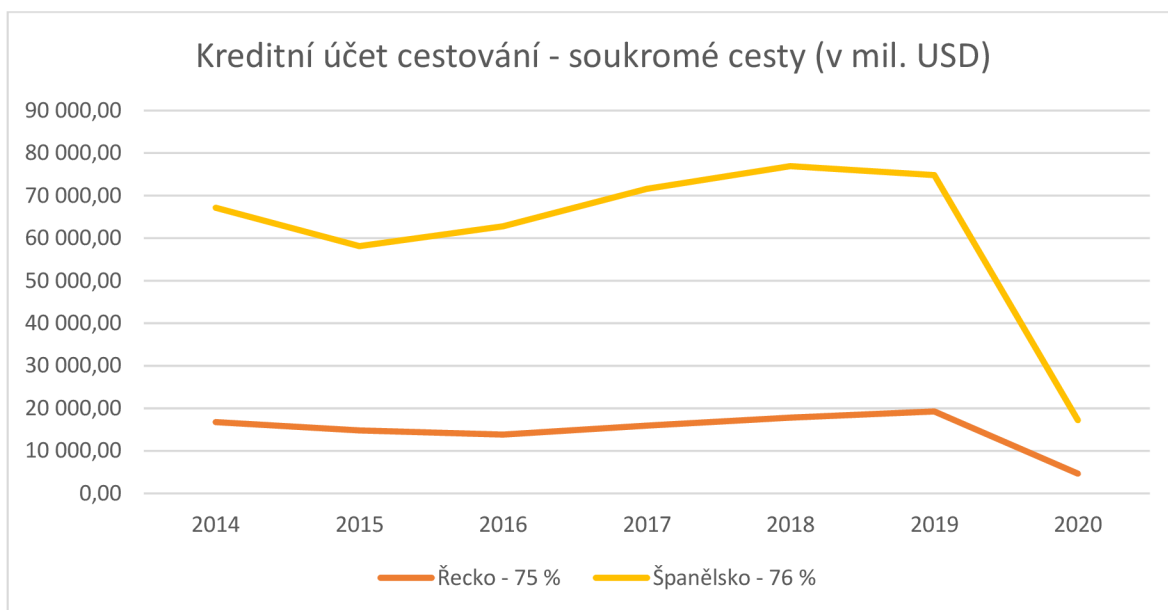

Obrázek 13: Propad světových příjmů z příjezdového CR – služební cesty
Zdroj: International Monetary Fund

Největší dopad pandemie Covid-19 na kreditní účet služebních cest byl u Španělska. U Španělska se kreditní účet v letech 2014 až 2019 pohyboval kolem 4 000 až 4700 mil. USD. V roce 2020 byl kreditní účet pouze 1 150 mil USD, což bylo, v porovnání s předchozím rokem, propad o přibližně 76 %.

U Řecka byl propad menší, než u Španělska. Za celé sledované období se kreditní účet služebních cest pohyboval kolem 800 až 1 000 mil. USD. V roce 2020 byl kreditní účet 356 mil. USD, což je v porovnání s předchozím rokem, propad o přibližně 64 %.

5.3.2 Příjezdový cestovní ruch – soukromé cesty

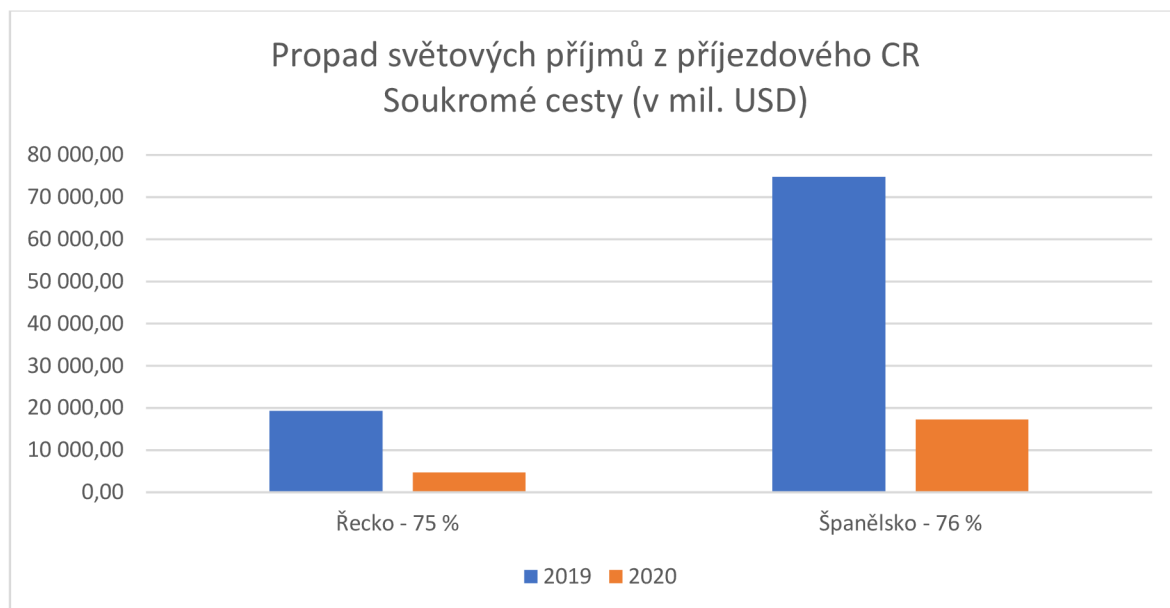
Obrázek 14: Kreditní účet cestování – soukromé cesty

Zdroj: International monetary fund

Graf na Obrázku 14 porovnává kreditní účet cestování sledovaných zemí, s ohledem pouze na soukromé cesty do těchto zemí. V porovnání s předchozím grafem, který se zabýval služebními cestami, lze říci, že soukromé cesty mají větší podíl na kreditní účet nežli soukromé cesty. Je to také díky tomu, že sledované země patří mezi nejvíce navštěvované země právě z důvodu odpočinku a dovolené.

Větší kreditní účet cestování v rámci soukromých cest má Španělsko. To se pohybuje ve sledovaném období od roku 2014 do roku 2019 kolem 58 000 až 76 000 milionů USD. Co se týče trendu vývoje kreditního účtu cestovního ruchu, v letech 2014–2019 byl u Španělska zaznamenán nárůst o 1,81 % ročně. V roce 2020 kreditní účet cestování, v porovnání s předchozím rokem, klesl přibližně o 76 % z 74 810 milionů na 17 227 milionů USD.

Řecko se za sledované období pohybuje kolem 13 000 milionů až 19 000 milionů USD. V letech 2014–2019 byl u Řecka zaznamenán nárůst o 2,33 % ročně. V roce 2020, v porovnání s rokem 2019, byl pokles právě 75 % a to z 19 275 milionů na 4 658 milionů USD.

Obrázek 15: Propad světových příjmů z příjezdového CR – soukromé cesty
Zdroj: International Monetary Fund

Z grafu na Obrázku 15 je zřejmé, že největší propad byl u Španělska, kde propad mezi roky 2019 a 2020 byl 76 %. Pouze o 1 p. b. méně mělo propad Řecko. U Španělska se kreditní účet téměř v celém období pohybuje mezi 58 000 mil. USD až k 76 000 mil. USD. Největších příjmů z cestovního ruchu Španělsko dosáhlo v roce 2018.

6. Přehledné zhodnocení výsledků

Tabulka 2: Přehledné zhodnocení výsledků

Celkový příspěvek cestování a cestovního ruchu k HDP		
% průměrná změna v letech 2006–2019 ročně	Řecko	+3,70 %
	Španělsko	+4,14 %
% propad v roce 2020 v porovnání s rokem 2019	Řecko	-61 %
	Španělsko	-70 %
Počet mezinárodních příjezdů		
% průměrné zvýšení počtu příjezdů v letech 2013–2019 ročně	Řecko	+7,80 %
	Španělsko	+2,91 %
% propad v roce 2020 v porovnání s rokem 2019	Řecko	-78 %
	Španělsko	-76 %
Kreditní účet cestování a cestovního ruchu		
% průměrná změna v letech 2000–2019 ročně	Řecko	+2,18 %
	Španělsko	+1,77 %
% propad v roce 2020 v porovnání s rokem 2019	Řecko	-75 %
	Španělsko	-76 %
Kreditní účet cestování a cestovního ruchu – služební cesty		
% průměrná změna v letech 2014–2019 ročně	Řecko	-0,50 %
	Španělsko	+1,16 %
% propad v roce 2020 v porovnání s rokem 2019	Řecko	-64 %
	Španělsko	-76 %
Kreditní účet cestování a cestovního ruchu – soukromé cesty		
% průměrná změna v letech 2014–2019 ročně	Řecko	+2,33 %
	Španělsko	+1,81 %
% propad v roce 2020 v porovnání s rokem 2019	Řecko	-75 %
	Španělsko	-76 %

V tabulce číslo 2 můžeme snadněji vyhodnotit, který z vybraných dvou států byl více zasažen pandemií Covid-19 a které ze zkoumaných ukazatelů byly ve vybraných zemích nejvíce zasaženy.

Větší procentuální propad v roce 2020, v porovnání s rokem 2019, u celkového příspěvku cestování a cestovního ruchu k HDP mělo Španělsko, kde byl propad celkem o 70 %. U Řecka byl v roce 2020 propad 61 %.

Větší procentuální propad v roce 2020, v porovnání s rokem 2019, u počtu mezinárodních příjezdů mělo Řecko, kde byl propad celkem o 78 %. U Španělska byl v roce 2020 propad pouze o 2 p. b. menší.

Větší procentuální propad v roce 2020, v porovnání s rokem 2019, u celkového kreditního účtu cestování a cestovního ruchu, mělo Španělsko, kde byl propad celkem o 76 %. Pouze o 1 p. b. menší propad mělo Řecko.

Větší procentuální propad v roce 2020, v porovnání s rokem 2019, u kreditního účtu soustředěného na služební cesty, mělo Španělsko, kde byl propad celkem o 76 %. U Řecka byl v roce 2020 propad menší, a to celkem o 64 %.

Větší procentuální propad v roce 2020, v porovnání s rokem 2019, u kreditního účtu soustředěného na soukromé cesty, mělo Španělsko, kde byl propad celkem o 76 %. U Řecka byl tento propad pouze o 1 p. b. menší než u Španělska.

Z těchto dat tedy vyplývá, že ve většině ukazatelích je větší propad registrován u Španělska. Jediný ukazatel, u kterého je větší propad u Řecka, je počet mezinárodních příjezdů, kde má Řecko propad pouze o 2 p. b. větší než Španělsko. Největší rozdíl mezi Řeckem a Španělskem je u kreditního účtu soustředěného na služební cesty, kde Španělsko registrovalo propad o 12 p. b. větší než Řecko. Ukazatele kreditního účtu celkové a také soustředěného na soukromé cesty se liší pouze o 1 p. b. U celkového příspěvku cestování a cestovního ruchu k HDP je mezi Španělskem a Řeckem rozdíl 9 p. b.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit dopady opatření pandemie Covid-19, která započala v roce 2020, na příjezdový cestovní ruch ve dvou vybraných zemích jižní Evropy a porovnat, na kterou zemi měla pandemie větší dopad. Pro tuto práci byly vybrány dvě z nejvíce navštěvovaných zemí jižní Evropy, a to Řecko a Španělsko. Tyto země jsou oblíbené turisty nejvíce díky své bohaté kultuře, historii a památkám. Turisté sem však jezdí také za odpočinkem. Aby mohly být vybrané země porovnány, bylo nutné dohledat a vybrat správná data, pomocí kterých bylo provedeno vyhodnocení.

Teoretická část se zabývala vysvětlením základních pojmů v rámci mezinárodního cestovního ruchu, dále popisuje základní formy cestovního ruchu a zabývá se protipandemickými opatřeními, kde je popsán sled událostí ohledně pandemie Covid-19 během roku 2020 po celém světě. Pro tuto práci byla nejprve provedena rešerše zdrojů statistických dat pro mezinárodní cestovní ruch, ze kterých byla čerpána data k praktické části bakalářské práce. Jedná se o známé statistické zdroje pro cestovní ruch jako je například UNWTO, WTTC nebo Mezinárodní měnový fond.

Jelikož cestovní ruch je pro světovou ekonomiku velice významný, byla v práci porovnána statistická data cestovního ruchu ve světě. Pozornost je věnována především porovnání objemu světového obchodu, světového HDP a počtu mezinárodních turistických příjezdů dle daných teritorií. U celkového příspěvku cestovního ruchu k celosvětovému HDP můžeme říci, že od roku 2006 do roku 2019 celkový příspěvek rostl a to o 3,26 % ročně, avšak v roce 2020, kdy zasáhla svět pandemie Covid-19 se příspěvek cestovního ruchu k celosvětovému HDP propadl o více než 50 % v porovnání s rokem 2019. Další data, která byla v této kapitole porovnána byl počet mezinárodních turistických příjezdů po celém světě. Data zde byla porovnána od roku 1988 do roku 2020. Od roku 1988 je zřejmé, že počet mezinárodních příjezdů rostl a v roce 2019 byl dokonce počet nejvyšší. V roce 2020, v porovnání s rokem 2019, počet klesl celkem o necelých 73 %. Propad byl nejvíce zapříčiněn pandemií Covid-19.

Jak již bylo zmíněno, pro práci byly vybrané dva nejnavštěvovanější státy jižní Evropy, a to Řecko a Španělsko. Státy si jsou velice podobné z pohledu na cestovní ruch, jelikož turisté

tyto státy vyhledávají hlavně z důvodu jejich kultury a historie. Proto je v těchto státech nejvíce oblíbená forma cestovního ruchu kulturně-poznávací a poté rekreační. Řecko je však oproti Španělsku 3,8krát menší rozlohou a má 4,5krát méně obyvatel. Díky tomu musela být data, která byla vyhodnocována v praktické části práce přepočtena, aby mohla být správně vyhodnocena.

V praktické části jsou vyhodnocena data obou zemí, kde se soustředíme na 3 ukazatele. Na celkový příspěvek cestování a cestovního ruchu k HDP, počet mezinárodních příjezdů a vývoj obchodní bilance a její kreditní části v segmentu služeb cestovního ruchu, která byla rozdělena na služební a soukromé cesty.

U obou zemí můžeme zhodnotit, že celkový příspěvek cestování a cestovního ruchu k HDP od roku 2012 do roku 2019 rostl, a to nejpravděpodobněji z důvodu zvyšování zájmu a oblíbenosti o cestování. Zájem o cestování rostl hlavně z toho důvodu, že turisté mají mnohem více možností a nabídek než v dřívějších letech. U Řecka se celkový příspěvek zvyšoval o 3,70 % ročně, u Španělska se zvyšoval o něco více, a to celkem o 4,14 % ročně. V roce 2020 se z důvodu pandemie Covid-19 celkový příspěvek cestování a cestovního ruchu k HDP u obou zemí razantně propadl. V porovnání s rokem 2019, byl tento propad u Řecka o 61 % a u Španělska dokonce o 70 %.

Jelikož z důvodu pandemie Covid-19 bylo zavedeno několik restrikcí a opatření, jako například uzavírání hranic pro turisty, nutnost očkování nebo testování, je logické, že počet mezinárodních příjezdů v roce 2020 razantně klesl. Od roku 2013 do roku 2019 počet příjezdů u obou zemí rostl. U Řecka to bylo průměrně o 7,80 % ročně a u Španělska průměrně o 2,91 % ročně. V roce 2020, v porovnání s rokem 2019, u Řecka počet příjezdů klesl o 78 %, kdy v roce 2019 byl počet příjezdů 34,01 milionů a v roce 2020 klesl na 7,41 milionů. U Španělska klesl v roce 2020 počet příjezdů, v porovnání s rokem 2019, o 71 %, kdy v roce 2019 byl počet příjezdů 126,17 milionů a v roce 2020 počet příjezdů klesl na 36,41 milionů. Pokud bychom sledovali počet mezinárodních příjezdů, který je přepočtený podle počtu obyvatel vybraných zemí, v roce 2013 a 2014 mělo více příjezdů Řecko. Od roku 2015 až do roku 2020 bylo více příjezdů registrováno ve Španělsku.

Posledním ukazatelem, který byl v bakalářské práci vyhodnocován je platební bilance cestovního ruchu, konkrétně kreditní položka, z pohledu příjezdového cestovního ruchu, kde byl zhodnocen kreditní účet cestování celkově a poté s rozdělením na služební a soukromé cesty. Vyšší příjmy z příjezdového cestovního ruchu registruje Španělsko, které je z pohledu HDP, počtu obyvatel a rozlohy větší než Řecko. Od roku 2000 do roku 2019 byl u obou zemí zaznamenán průměrný nárůst. U Řecka byl registrován průměrný nárůst 2,18 % ročně a u Španělska 1,77 % ročně.

U kreditního účtu cestování, soustředěného však na služební cesty, byl u Řecka zaznamenán mezi lety 2014 a 2019 mírný pokles, a to 0,50 % ročně, u Španělska byl však registrován nárůst 1,16 %. Kreditní účet se u Řecka pohyboval kolem 800–1000 milionů amerických dolarů, zatímco u Španělska byl kreditní účet podstatně větší a pohyboval se kolem 4 100 – 4700 milionů amerických dolarů. Propad v roce 2020, v porovnání s rokem 2019, byl u Řecka 64 % a u Španělska dokonce 76 %.

U kreditního účtu cestování, můžeme říci, že soukromé cesty mají v obou zemích větší přírůstek na kreditní účet než služební cesty. V letech 2014 až 2019 byl u obou zemí registrován nárůst. U Řecka byl tento průměrný nárůst 2,33 % ročně a u Španělska 1,81 % ročně. Kreditní účet se u Řecka pohyboval kolem 13 800 – 19 200 milionů amerických dolarů. U Španělska se kreditní účet pohyboval kolem 58 000 – 76 000 milionů amerických dolarů. V roce 2020, v porovnání s rokem 2019, byl u obou zemí registrován pokles. U Řecka byl tento pokles 75 %, u Španělska byl pokles pouze o 1 p. b. větší.

Z těchto dat tedy vyplývá, že větší dopad pandemie Covid-19 na cestovní ruch těchto zemí, byl u Španělska, u kterého je evidentní větší propad u čtyř ukazatelů z pěti. U počtu mezinárodních příjezdů byl větší propad u Řecka, kde byl však propad pouze o 2 p. b. větší než u Španělska.

Seznam použité literatury

- BBC, 2020. *Coronavirus: Spain driver fears of European 'second wave'* [online]. BBC News [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-53539015>
- BBC, 2020. *Covid: Spain imposes national night-time curfew to curb infections* [online]. BBC News [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-54682222>
- BBC, 2020. *Madrid coronavirus: Spain orders lockdown amid rise in cases* [online]. BBC News [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-54364015>
- COVID PORTÁL, 2021. *Doporučení a pravidla* [online]. Covid Portál [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/situace/rouscky-respiratory/uvnitr>
- COVID PORTÁL, 2022. *Information about available vaccines* [online]. Covid Portál [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/en/situations/information-about-vaccine/information-about-available-vaccines>
- COVID PORTÁL, 2022. *Karanténa* [online]. Covid Portál [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/situace/onemocneni-obecne-o-opatrenich/karantena>
- CUE, Carlos, 2020. *Sánchez decreta el estado de alarma durante 15 días* [online]. EL PAIS [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://elpais.com/espana/2020-03-13/el-gobierno-debate-decretar-el-estado-de-alarma.html>
- CZECHTOURISM, 2022. *Zdroje dat* [online]. TourData [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://tourdata.cz/zdroje-dat/>
- ČSÚ, 2021. *Základní pojmy a definice* [online]. Český statistický úřad [cit. 30. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20557193/921108m.pdf/b6571837-6a2e-4138-912c-59da6de43de4?version=1.0>
- EL INDEPENDIENTE, 2020. *La Comunidad de Madrid decreta el cierre obligatorio de bares, restaurantes y discotecas hasta el 26 de marzo* [online]. [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.elindependiente.com/vida-sana/salud/2020/03/13/la-comunidad-de-madrid-decreta-el-cierre-obligatorio-de-bares-restaurantes-y-tiendas/>

- ENIMEROSI, 2020. *Greece now divided into 4 COVID-19 risk levels* [online]. [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: https://enimerosi.com/details_en.php?id=49964
- EUROPEAN CENTRAL BANK, 2022. *About* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.en.html>
- EUROPEAN TRAVEL COMMISSION, 2022. *What we do* [online]. ETC [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://etc-corporate.org/what-we-do/>
- EUROSTAT, 2022. *Tourism – overview* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/tourism/overview>
- EVROPSKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL OČKOVÁNÍ. *Fakta o Covid-19* [online]. Iniciativa Evropské unie [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://vaccination-info.eu/cs/covid-19/fakta-o-covid-19>
- FDA, 2021. *Coronavirus Disease 2019 Testing Basics* [online]. U.S. Food and Drug Administration [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.fda.gov/consumers/consumer-updates/coronavirus-disease-2019-testing-basics>
- KRAFT, Jiří, Aleš KOCOUREK, Pavla BEDNÁŘOVÁ, 2014. *Ekonomie I*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7494-128-3.
- MALÁ, Vlasta, 2002. *Základy cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. ISBN 80-245-0439-1.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020. *Základní informace o OECD* [online]. MPSV [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zakladni-informace-o-oecd>
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2022. *Světová organizace cestovního ruchu – UNWTO* [online]. MMR [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: [https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/mezinarodni-spoluprace/ucast-v-mezinarodnich-organizacich/svetova-organizace-cestovniho-ruchu-\(unwto\)](https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/mezinarodni-spoluprace/ucast-v-mezinarodnich-organizacich/svetova-organizace-cestovniho-ruchu-(unwto))
- MIRAS, 2021. *Platební bilance, devizový trh a vnější měnový trh* [online]. Miras le blanc [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n09-platebni-bilance.php>

- MONETA, 2022. *Co je Mezinárodní měnový fond?* [online]. Moneta Money Bank [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/mezinárodní-měnový-fond>
- NEDELMAN, Michael, 2020. *First case of coronavirus confirmed in Spain.* [online]. CNN World [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: https://edition.cnn.com/asia/live-news/coronavirus-outbreak-02-01-20-intl-hnk/h_afcf3a4665521aab11c721c8cc80dd03
- PALATKOVÁ, Monika, 2011. *Mezinárodní cestovní ruch.* Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3750-8.
- RAFENBERG, Marina, 2020. *Europe Versus Coronavirus – Greece an Unexpected Model* [online]. Institut Montaigne [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.institutmontaigne.org/en/blog/europe-versus-coronavirus-greece-unexpected-model>
- REUTERS, 2020. *Greece confirms first coronavirus case, a woman back from Milan* [online]. [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-china-health-greece-idUSKCN20K1IA>
- RHODES, Jennie, 2020. *12 March 2020: The day Covid-19 started to affect life in Spain* [online]. SUR in English [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.surinenglish.com/lifestyle/202103/12/march-2020the-covid-started-20210312104903-v.html>
- RODRIGUEZ, Paul, 2020. *El Govern prohibe eventos de más de 1.000 personas por el coronavirus y ordena a los CAP reprogramar consultas no urgentes* [online]. elDiario.es [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: https://www.eldiario.es/catalunya/catalunya-prohibe-eventos-personas-coronavirus_1_1033085.html
- RYGLOVÁ, Kateřina, 2009. *Cestovní ruch: Soubor studijních materiálů.* Brno: KEY Publishing. ISBN 978-80-7418-028-6.
- RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida Vajčnerová. 2009. *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi.* Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4039-3.

- SPAIN IN ENGLISH, 2020. *Lifting of lockdown in Spain – full details of all phases for all regions* [online]. Spain in English [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.spainenglish.com/2020/06/18/lifting-lockdown-spain-full-details-phases/>
- STATISTA, 2021. *Leading inbound travel markets for Greece in 2019 and 2020, by number of arrivals* [online]. Hamburg: Statista [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/444854/main-international-travel-markets-for-greece/>
- STATISTA, 2021. *Travel and tourism in Croatia – statistics & facts* [online]. Hamburg: Statista [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.statista.com/topics/7340/travel-and-tourism-in-croatia/#dossierKeyfigures>
- STATISTA, 2022. *Travel and tourism in Greece – statistics & facts* [online]. Hamburg: Statista [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: https://www.statista.com/topics/8595/travel-and-tourism-in-greece/#topicHeader__wrapper
- STATISTA, 2021. *Total contribution of travel and tourism to gross domestic product (GDP) worldwide from 2006 to 2020* [online]. Hamburg: Statista [cit. 2021-11-09]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/233223/travel-and-tourism--total-economic-contribution-worldwide/>
- SYROVÁTKOVÁ, Jaroslava. 2013. *Specifické formy cestovního ruchu*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-927-1.
- THE WORLD BANK, 2022. *World Development Indicators* [online]. International tourism, number of arrivals [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=ST.INT.ARVL&country=HRV>
- TOURMIS, 2022. *Was ist TourMIS?* [online]. TourMIS [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.tourmis.info/>
- TOUROPIA, 2021. *10 Best Places to Visit in Greece* [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://www.touropia.com/best-places-to-visit-in-greece/>

- TOUROPIA, 2021. *17 Best Places to Visit in Spain* [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://www.touropia.com/best-places-to-visit-in-spain/>
- UNWTO, 2020. *100 % of global destinations now have Covid-19 travel restrictions, UNWTO reports* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/news/covid-19-travel-restrictions>
- UNWTO, 2020. *70 % of destinations have lifted travel restrictions, but global gap emerging* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/news/70-of-destinations-have-lifted-travel-restrictions-but-global-gap-emerging>
- UNWTO, 2020. *Covid-19 response: 96 % of global destinations impose travel restrictions, UNWTO reports* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/news/covid-19-response-travel-restrictions>
- UNWTO, 2020. *More than 50 % of global destinations are easing travel restrictions – but caution remains* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/more-than-50-of-global-destinations-are-easing-travel-restrictions-but-caution-remains>
- UNWTO, 2020. *Restrictions on tourism travel starting to ease but caution remains, UNWTO reports* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/news/covid-19-restrictions-on-tourism-travel>
- UNWTO, 2020. *Restrictions on travel easing as Europe leads cautious restart of tourism* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/news/restrictions-on-travel-easing-as-europe-leads-cautious-restart-of-tourism>
- UNWTO, 2020. *Tightened travel restrictions underline current challenges for tourism* [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/news/tightened-travel-restrictions-underline-current-challenges-for-tourism>
- UNWTO, 2020. *Tourism restarts: 40 % of destinations have now eased travel restrictions* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/news/tourism-restarts-40-per-cent-of-destinations-have-now-eased-travel-restrictions>
- UNWTO, 2020. *World tourism remains at a standstill as 100 % of countries impose restrictions on travel* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné z:

<https://www.unwto.org/news/covid-19-world-tourism-remains-at-a-standstill-as-100-of-countries-impose-restrictions-on-travel>

WOOD, Angela, 2020. *Spain – COVID-19: Government Restricts Access through Country's External Borders* [online]. KPMG [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/flash-alert-2020-141.html>

WORLD TOURISM ORGANIZATION, 2019. *International Tourism Highlights, 2019 edition* [online]. UNWTO, Madrid [cit. 2022-04-11]. Dostupné z: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>

WORLD TRAVEL & TOURISM COUNCIL, 2022. *Who we are* [online]. WTTC [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://wttc.org/About/Who-we-are>

WORLDMETER, 2020. *Countries in the world by population*. [online]. [cit. 2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/>

ZEMĚPIS24, 2020. *Seznam všech států podle rozlohy*. [online]. [cit.2022-02-14]. Dostupné z: <https://www.zemepis24.cz/staty/podle-rozlohy>